

ANUARI **2019** VILAWEB

L'any de la revolta

HONG KONG

BARCELONA

BEIRUT

SANTIAGO

2019: L'INDEPENDENTISME PLANTA CARA A LA REPRESSIÓ

PERE MARTÍ

Les protestes per la sentència contra el procés han marcat la tardor del 2019. ALBERT SALAMÉ

La sentència del Tribunal de Luxemburg ha esmenat el judici del Tribunal Suprem espanyol en un any políticament marcat per la repressió i les protestes

L'any 2019 va començar amb nou dirigents independentistes empresonats i nou exiliats i acaba amb nou independentistes més empresonats pels fets del 23 de setembre i les protestes post-sentència. Unes protestes que van deixar 313 ferits, i que ja arriben a 2.500 des del 2014, segons un informe sobre la repressió publicat recentment per Òmnium Cultural. La repressió continua molt present a la política catalana en un any en què la politització de la justícia espanyola ha aflorat desacomple-

xadament durant el judici del Tribunal Suprem, que va condemnar els dirigents independentistes a gairebé cent anys de presó, i que ha acabat amb l'escàndol del muntatge policíac contra els CDR acusats de terrorisme, alliberats després amb comptagotes per l'Audiència espanyola per falta de proves.

El del Suprem va ser un judici llarg, que va començar el 12 de febrer i no va quedar vist per a sentència fins al 12 de juny. Quatre mesos en què el vice-president Oriol Junqueras, els consellers Jordi Turull, Josep Rull, Raül Romeva, Dolors Bassa, Joaquim Forn, la presidenta del parlament Carme Forcadell, i els presidents de l'ANC, Jordi Sánchez, i d'Òmnium, Jordi Cuixart, van haver de defensar-se d'una acusació inexistente de rebel·lió davant un tribunal presidit pel jutge Manuel Marchena, que va ser incapaç de demostrar,

durant les sessions, el delictes dels quals se'ls acusava. Ni la fiscalia espanyola, ni l'advocacia de l'estat ni l'acusació popular exercida per Vox no van respectar la presumpció d'innocència dels acusats, que van tenir tota mena d'entrebancs per a defensar-se, malgrat l'esforç d'alguns dels advocats. Fins i tot, es van fer servir proves manipulades. Les compareixences dels testimonis no van servir tampoc per a aclarir qui havia ordenat les càrregues del Primer d'Octubre, tot i que mesos després, al desembre, comandaments policíacs van assenyalar el tinent coronel Diego Pérez de los Cobos i el secretari d'Estat José Antonio Nieto com a màxims responsables. Si es demostrés que va ser així, haurien mentit durant el judici. La frase 'ho tornarem a fer', de Jordi Cuixart, va marcar el final del judici, i l'esperit amb què l'independentisme afrontava el seu futur.

La resposta a la sentència també va ser encapçalada per una nova organització, el Tsunami Democràtic, destinada a canalitzar la mobilització i a forçar l'estat espanyol a negociar una sortida política al conflicte

El tall de la Junquera havia de durar tres dies, però novament la repressió va impedir-ho

Protestes al carrer

El 14 d'octubre, va sortir la sentència, que condemnava els acusats entre nou anys i tretze de presó pels delictes de sedició, malversació de fons públics i desobediència. Una sentència dura que va provocar marxades massives arreu del país, convocades per l'ANC i l'Òmnium, i nombroses protestes al carrer, que en el cas de Barcelona van durar cinc dies seguits amb la plaça Urquinaona com a epicentre. Una revolta espontània que els Mossos d'Esquadra, supeditats al Ministeri de l'Interior espanyol, van reprimir durament, ajudats per la policia espanyola desplaçada a Catalunya especialment amb aquesta finalitat. Abans de la sentència, el 23 de setembre, la Guàrdia Civil va detenir set membres dels CDR, als quals va acusar de terrorisme, i la justícia els va empresonar sense cap prova. Va ser un muntatge

policíac sobre una organització terrorista inexistent, sense armes ni explosius, que no han aparegut enlloc. Però dos dels set membres continuen tancats en presons espanyoles, en alguns casos en règim d'aïllament. Xavier Buigas, Xavier Duch, Eduard Garzón, Alexis Codina i Ferran Jolis van ser posats en llibertat aquest desembre per falta de proves.

La resposta a la sentència també va ser encapçalada per una nova organització, el Tsunami Democràtic, destinada a canalitzar la mobilització i a forçar l'estat espanyol a negociar una sortida política al conflicte amb el lema 'Spain, sit and talk'. Es tracta d'una organització clandestina, sense dirigents coneguts, per a evitar la repressió espanyola, com havia passat amb l'empresonament de Jordi Sánchez i Jordi Cuixart. El Tsunami es comunica amb les bases independentistes mitjançant les xarxes i la seva primera acció, l'ocupació de l'aeroport del Prat de Barcelona el mateix dia de la sentència, va ser un èxit. Milers de persones van blocar aquesta infraestructura estratègica i només l'actuació dels Mossos, al final, va enterbolir una acció pacífica i democràtica. La segona acció del Tsunami va ser el tall de l'autopista AP-7 a la Jonquera l'11 de novembre. L'acció va encendre les alarmes de les autoritats espanyoles i franceses, perquè es tallava el corredor de mercaderies terrestres més important de l'estat espanyol, conjuntament amb Irun, on la branca basca del Tsunami també va blocar la frontera.

El tall de la Junquera havia de durar tres dies, però novament la repressió va impedir-ho. Ara, la dissolució va provocar un altre tall de la AP-7 a Girona i a altres carreteres del país. La tercera acció del Tsunami va ser la protesta durant el partit del FC Barcelona contra el Reial Madrid. Malgrat la intoxicació mediàtica, el Tsunami no pretenia d'interrompre el partit. L'acció que tenia preparada, fer aterrar uns drons a la gespa amb la pancarta 'Sit and talk', no es va poder fer pels inhibidors que el club té com a mesura de seguretat. Només es van poder

llençar pilotes grogues al camp i exhibir una pancarta. L'acció fallida va despertar algunes crítiques, però el Tsunami Democràtic continuarà essent un actor clau l'any que ve, tret que desaparegui el motiu de la seva creació: una negociació bilateral entre Catalunya i Espanya d'acord amb el dret d'autodeterminació.

Pànic de Vox

Aquesta taula de diàleg ha centrat les negociacions entre ERC i el PSOE per a la investidura de Pedro Sánchez. L'any va començar, precisament, amb la ruptura del diàleg entre el govern de la Generalitat i l'espanyol després de la declaració de Pedralbes signada el desembre del 2018. Durant el gener del 2019, hi va haver algunes reunions bilaterals, però el govern espanyol, unilateralment, es va aixecar de la taula. El divendres 1 de febrer, la portaveu, Carmen Calvo, justificava la ruptura del diàleg perquè la petició d'un referèndum d'autodeterminació no era 'acceptable'. Una setmana després, el 8 de febrer, els negociadors del govern català, el vice-president, Pere Aragonès, i la consellera de Presidència, Elsa Artadi, lamentaven la ruptura unilateral de Pedro Sánchez i l'atribuïen a la por de l'extrema dreta, que l'endemà feia una manifestació a la plaça Colón, amb Vox, PP i Cs. Amb aquest clima es va arribar a la votació dels pressupostos i Junts per Catalunya i ERC, que havien demanat algun gest al govern espanyol abans del judici, van votar-hi en contra. Això va significar la fi de la legislatura i la convocatòria d'eleccions espanyoles el 28 de maig, per no coincidir amb les municipals, autonòmiques i europees del 26 de juny.

Les eleccions espanyoles del 28 d'abril van donar una victòria a Pedro Sánchez, però no suficient per a governar. El PSOE necessitava pactar amb Podem i amb els independentistes, però va decidir d'esperar que passessin les municipals i autonòmiques, que no van canviar res. Pel que fa a Catalunya, ERC va guanyar les eleccions espanyoles, Junts per Catalunya les europees i les municipals van confirmar l'hegemonia de l'independen-

dentisme. A les eleccions a les Corts del País Valencià, que van coincidir amb les espanyoles, els tres partits del Botànic, PSPV, Compromís i Podem, van reeditar el pacte del Botànic amb Ximo Puig de president, però aquesta vegada amb Podem dins el govern, a més de Compromís. I a les Illes, que sí que van coincidir amb les municipals, Francina Armengol també va reeditar la majoria de progrés. En el cas de Catalunya, les europees les va guanyar Carles Puigdemont, que va ser elegit eurodiputat juntament amb Toni Comín, i Oriol Junqueras com a cap de llista d'ERC, amb Diana Riba i Jordi Solé.

La justícia espanyola va aprofitar l'endemà de la sentència de Luxemburg per inhabilitar el president de la Generalitat, Quim Torra

Superat el cicle electoral, Sánchez va començar una estratègia negociadora que es basava a verbalitzar la intenció de fer un govern d'esquerres. EFE

Superat el cicle electoral, Sánchez va començar una estratègia negociadora que es basava a verbalitzar la intenció de fer un govern d'esquerres, però no va fer cap gest per a tancar-lo. Pablo Iglesias va renunciar a ser al govern i a defensar el referèndum, i es va comprometre a acatar la sentència del Suprem de la tardor, però Sánchez no en va tenir prou. Deia que un pacte amb Podem no li permetria dormir tranquil a la nit. Mentrestant, ERC ja havia garantit el suport a Pedro Sánchez a canvi de res, seguint les instruccions d'Oriol Junqueras, i Gabriel Rufián es va dedicar a pressionar Podem. Tot i no tenir prou suports, Sánchez va jugar a la ruleta russa amb una investidura a final de juliol que, evidentment, va perdre, perquè Podem no la va secundar pas. Després de l'estiu, la situació no havia canviat i, com que no hi havia acord, es van tornar a convocar eleccions espanyoles el 10 de novembre.

L'abstenció d'ERC

La campanya va estar marcada per la situació de Catalunya i la sentència del procés. Pedro Sánchez es va sumar a una campanya espanyolista, com la del PP, Cs i Vox, i va prometre d'il·legalitzar els referèndums, intervenir l'escola catalana i, fins i tot, portar el president Puigdemont a Espanya perquè fos jutjat i empresonat. L'espanyolització de la campanya va beneficiar Vox, que va aconseguir passar de 24 escons a 52, mentre que el PSOE va perdre'n tres i Podem, set. Un negoci rodó per a Sánchez, perquè tenia la investidura més complicada que no després de les eleccions del 28-A, amb l'afegit que ERC, l'abstenció de la qual era imprescindible per la investidura, estava enfadada per la sentència del Suprem i el to de Sánchez en la campanya. Aquesta vegada, Sánchez es va assegurar l'acord amb Podem amb un pacte exprés de 48 hores, però ERC ja no era la mateixa de l'estiu. Les coses havien canviat, i ara els republicans descartaven el sí de franc a Sánchez, després d'haver guanyat les eleccions però havent perdut vots i escons en relació amb les de l'abril.

Després de la sentència del Suprem, el clima polític a Catalunya va canviar. Les protestes massives al carrer van elevar la pressió als polítics, que no podien fer certes coses sense patir desgast electoral. ERC va fixar el preu de la investidura tornant a demanar una taula de negociació, com la que ja havia fallat al gener, però sobretot tenia un calendari que condicionava el suport a Sánchez. El 19 de desembre era la data clau, perquè era el dia que s'havia de pronunciar el Tribunal de Justícia de la Unió Europea sobre la immunitat de Junqueras. Fins aquell dia, ERC havia anat fent reunions amb el PSOE, però la sentència de Luxemburg ho va canviar tot, perquè donava la raó a l'independentisme, reconeixia la immunitat com a eurodiputat de Junqueras i, en conseqüència, també la de Puigdemont i Comín, i reclamava l'anul·lació del judici de l'1 d'octubre. La sentència del Tribunal de Luxemburg era una esmena a la totalitat a l'estratègia de la justícia espanyola contra l'independentisme i demostrava que Europa, que fins ara havia callat, ja havia dit prou. La defensa de l'aplicació de la sentència per part del president del Parlament, David Sassoli, era la confirmació d'aquest gir de la Unió Europea que va posar Espanya molt nerviosa.

La justícia espanyola va aprofitar l'endemà de la sentència de Luxemburg per inhabilitar el president de la Generalitat, Quim Torra. La decisió deixa en mans de la Junta Electoral espanyola la durada de la legislatura. A hores d'ara, ni ERC ni Junts per Catalunya no semblen tenir pressa per a fer eleccions, però la JEC, si ho vol, pot accelerar el calendari. A l'hora de redactar aquestes línies, tampoc no està tancada la investidura de Pedro Sánchez, que en teoria s'hauria de fer abans de Reis. Els republicans demanen un gest de l'advocacia de l'estat en favor de la immunitat de Junqueras que els permeti de passar del no a l'abstenció. La sentència de Luxemburg va ser clara i, si Espanya l'acata, al ple del Parlament Europeu que comença el 13 de gener, hi haurien de ser Junqueras, Puigdemont i Comín. ■

La jutgessa Carmen Lamela i el jutge Manuel Marchena. ACN

La justícia espanyola cau en l'efecte dòmino i perd el control al tombant del 2020

Diari d'un judici polític «La sentència del dia 19 de desembre sobre Junqueras engega un efecte en cadena i, com fitxes de dòmino, van caient les peces d'aquest trencaclosques»

JOSEP CASULLERAS NUALART

El matí de febrer que va començar el judici contra el procés al Tribunal Suprem espanyol es respirava un aire fred de cosa històrica. Per primera vegada després de molts mesos de captivitat podíem veure els presos polítics, al bell mig de la mateixa sala on havien estat jutjats i condemnats Lluís Companys i el seu govern el 1935. Dotze acusats a la part central, en dotze cadires vellutades distribuïdes

en quatre files, exhibits com un trofeu de caça, preparats per a la culminació del càstig.

És una de les imatges que defineix el 2019, pensada com un escarment: els dirigents independentistes responsables dels fets de la tardor del 2017 passaven comptes davant la justícia espanyola i no en sortien pas impunes. Durant quatre mesos de judici això va surar sempre entre els passadissos del palau de les Saleses; no se irán de rositas ['no cauran de potes com els gats'], s'hi murmurava. Aquesta convicció tan arre-

A Espanya hi havia l'assumpció generalitzada que el càstig contra els presos polítics havia de ser equiparable al dany causat, que era greu

lada entre els polítics i els principals mitjans de Madrid ha afavorit que l'estat espanyol entri al carreró sense sortida on és ara i que perdi el control del procés contra el procés, ara que ha acabat entrant en el terreny judicial internacional, el contrast ja no ha aguantat més i el mirall s'ha acabat trencant.

Perquè tret d'algunes excepcions, a Espanya hi havia l'assumpció generalitzada que el càstig contra els presos polítics havia de ser equiparable al dany causat, que era greu, fins d'una magnitud

Els presos polítics, durant el judici contra el procés al Tribunal Suprem espanyol. EFE

Aquesta gran tesi oficial d'estat sobre el conflicte català, fundada el 3 d'octubre de 2017 i desplegada fins al judici per tots els poders, era subscripta dia rere dia per la gran majoria de la premsa de Madrid

incalculable. El problema era el criteri amb què avaluaven aquest dany, que era polític i no estrictament jurídic, que avantposava la preservació de la unitat d'Espanya i el sentiment d'haver estat agredits a la defensa de drets fonamentals (i constitucionals) i la voluntat de resoldre políticament un conflicte polític. Com que gairebé tothom va validar aquesta tesi, com que el manament segons el qual les decisions judicials no es poden qüestionar ha pesat com una llosa, els excessos del Tribunal Suprem durant tota la fase d'instrucció eren impunes mediàticament si és que no eren aplaudits; i durant el judici els acusats i els testimonis de catalans agredits per la policia als col·legis electorals tenien la presump-

ció de falsedat i de culpabilitat, i en canvi les desenes de policies mentiders tenien la de veracitat.

I aquesta gran tesi oficial d'estat sobre el conflicte català, fundada el 3 d'octubre de 2017 i desplegada fins al judici per tots els poders, era subscripta dia rere dia per la gran majoria de la premsa de Madrid i no mereixia cap crítica ni cap condemna rotunda de l'esquerra oficial espanyola. Hi ha, això sí, iniciatives d'algunes organitzacions de la societat civil madrilenya i espanyola que s'hi han oposat amb fermesa, i que van tenir l'expressió viva en la gran manifestació a Madrid del 16 de març.

Però l'estat espanyol alhora havia de preservar-se, fins i tot si implicava passar per

damunt del dret. El president del Consell General del Poder Judicial espanyol, Carlos Lesmes, ja havia marcat la pauta el setembre del 2017, quan va situar la unitat d'Espanya com el valor a preservar per part dels tribunals espanyols. No pas els drets fonamentals, sinó la unitat d'Espanya. I amb aquella premissa, la jutgessa Carmen Lamela primer i el jutge Pablo Llarena després van justificar l'empresonament de dirigents polítics i socials independentistes per acusacions tan greus com la rebel·lió. Van tancar mig govern legítim de Catalunya i la presidenta del parlament a la presó. Entre els fets i el relat de l'acusació d'una fiscalia desbocada i els arguments de Pablo Llarena per al processament, que era com una condemna anticipada per una rebel·lió violenta, hi havia una distància enorme. Però les veus que ho qüestionaven eren minoritàries i silenciades, i a Espanya s'imposava el discurs del no-qüestionament de les decisions judicials i el càstig i escarment necessari contra una gent que havia fet una cosa molt mal feta, que era fonamentalment posar en dubte la unitat d'Espanya. Quina traducció al codi penal té aquesta 'ofensa'? Heus ací el problema.

'L'heroi Marchena' va posar la llavor del canvi de guió

I el judici va començar amb aquesta hipoteca. Perquè les acusacions de rebel·lió i de sedició no se sostenien de cap manera, però com podria explicar el Suprem que després de dos anys de presó preventiva i d'impedir a alguns dels presos l'exercici

ple dels seus drets polítics hi hagués una condemna per una simple desobediència? Això no hauria encaixat de cap manera amb la magnitud de l'ofensa. El president del tribunal, Manuel Marchena, va tenir la cura de revestir de pulcritud el judici, de presentar-lo com un procediment garantista envers els acusats i les defenses, marcant una distància formal respecte de Pablo Llarena que, com més avançava el judici, més s'escurçava. Marchena va cometre alguns errors significatius i no va poder dissimular la irritació que li produïen les defenses i els testimonis que contradeïen la versió oficial-estatal dels fets de l'1-O. Mai no s'havia vist que el Suprem criticés obertament i pública una de les defenses, en aquest cas la de Jordi Cuixart. El Marchena agre i cínic fou aplaudit per la premsa de la dreta (i l'esquerra) espanyola, encimbellat

com el salvador d'Espanya, com un heroi.

L'heroi Marchena sabia que no podia condemnar per rebel·lió, que de cap manera podria ser homologable en la justícia internacional, que sempre tenia present com una nosa. Alemanya ja ho havia deixat clar rebutjant aquesta acusació contra el president Puigdemont. I Marchena es va empescar una sentència que deia que castigava la pretensió de trencar la unitat d'Espanya (un dels objectius prevists en la tipificació de rebel·lió) amb un delictes no previst per a aquesta finalitat: la sedició. Un nyap jurídic enorme, segons força juristes de prestigi. Una violació en tota regla d'un dret que té tothom que se sotmet a un judici, el del principi de legalitat, és a dir, que qualsevol conducta sigui previsible d'un punt de vista penal.

En realitat, allò que Marchena volia condemnar era

un fet que fa anys que és destipificat en el codi penal espanyol, la condemna d'un referèndum. Però com que fou la unitat d'Espanya que es va veure qüestionada i amenaçada, no podia sortir-ne impune: la claca mediàtica i política esperava la culminació d'un càstig dur; els poders de l'estat l'esperaven. I Marchena va forçar tant la sedició per encaixonar-la-hi que va trencar el codi penal. D'un punt de vista intern, espanyol, potser l'única conseqüència per a Marchena sigui que els qui el qualificaven d'heroi l'hagin acabat veient com un traïdor per no haver gosat condemnar per rebel·lió.

Europa entra en joc i s'obren vies d'aigua a Madrid

Però aquesta manera de forçar el dret amb una voluntat política de venjança contra una dissidència interna tan gran com l'independentisme pot passar factura a l'estranger. I

de fet ja és així. Perquè Marchena, bo i actuant d'acord amb aquest patró, va prendre unes decisions molt controvertides que van violar els drets dels presos. Els polítics i el més fonamental, el de la llibertat personal. Primer va deixar que els presos que havien estat elegits diputats a les corts espanyoles durant el judici anessin a prendre possessió del seu escó i després va deixar a les mans de la presidenta del congrés, Meritxell Batet, i del del senat, Manuel Cruz, que els suspenguessin la condició de parlamentaris. I encara més: va impedir a Oriol Junqueras de prendre possessió del càrrec d'eurodiputat electe, tot i haver-se pogut presentar a les eleccions europees, i va presentar una qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia de la Unió Europea per a validar la seva decisió. Però es va equivocar en el càlcul.

Ja hem vist que la jugada li va sortir malament. La decisió del dia 19 de desembre del Tribunal de Luxemburg és un punt de trencament que pot fer esquarterar tot el cos repressiu construït d'ençà del 2017. 'El Tribunal de Justícia de la UE ha canviat la doctrina i ara això s'ha d'examinar', deia el govern espanyol després del revés judicial contra el Tribunal Suprem. És un mal enfocament, que palesa el problema de fons etern, la incapacitat de dir 'ens vam equivocar'. Perquè això que ha fet el TJUE és deixar clara quina és la doctrina, no pas canviar-la. I tan bon punt l'ha aclarida ha evidenciat que la justícia espanyola anava mal encaminada, que allò que cal protegir és el sufragi directe

La façana del Tribunal Suprem espanyol. ALBERT SALAMÉ

La sentència del dia 19 de desembre sobre Junqueras engega un efecte en cadena i, com fitxes de dòmino, van caient les peces d'aquest trencaclosques

i universal mitjançant el qual els ciutadans elegeixen els seus representants polítics. I que cap formalitat imposada per un estat, com ara la promesa de la constitució espanyola, no ho pot impedir. En això es fonamenta la immunitat que té Oriol Junqueras d'ençà del 13 de juny, quan es van proclamar els resultats de les eleccions europees, i que fa més de mig any que el Suprem espanyol li viola.

I aquest és el principi que contravé tota la doctrina espanyola aplicada pel Suprem amb l'objectiu de posar entrebancs a tots els presos polítics i els exiliats que han participat en processos electorals d'ençà del 21-D. Tant és així que el Tribunal Constitucional espanyol s'ha començat a esquerdar i ja hi ha magistrats d'aquest òrgan tan polititzat que han afirmat que Oriol Junqueras no hauria d'haver estat tancat a la presó provisional mentre era candidat a les eleccions al parlament del 2017. Perquè li eren vulnerats els drets de participació política.

Comença l'efecte dòmino

Són símptomes de l'enfonsament de l'estratègia repressiva de l'estat espanyol contra

De Luxemburg, a Estrasburg. Ah, i la demanda contra Pablo Llarena a Bèlgica avança. Lentament, però avança

l'independentisme. En cas de conflicte entre allò que diu el dret intern d'un estat i el de la Unió Europea, preval el segon, i això és decisiu en el litigi d'Oriol Junqueras i el de Carles Puigdemont i Toni Comín per a fer valer la seva immunitat i els seus drets com a europarlamentaris, violats durant mesos. El president i el conseller a l'exili ja han estat reconeguts pel Parlament Europeu com a eurodiputats fruit d'haver aplicat immediatament la doctrina europea fixada pel TJUE que el Tribunal Suprem espanyol es resisteix a assumir i a acceptar. Però la pressió és enorme, i n'és una prova l'informe de la fiscalia de la sala contenciosa-administrativa del Suprem espanyol segons el qual Puigdemont i Comín tenen raó de presentar un recurs perquè siguin reconeguts els seus drets com a europarlamentaris, fins ara vulnerats. La contundència amb què s'expressa la fiscalia és sorprenent, inèdita, perquè afirma que 'l'acte d'acatament constitucional [per part dels eurodiputats electes] podria arribar a considerar-se, d'acord amb l'aplicació de la normativa electoral europea, un impediment per a la de-

decisió efectiva de la condició d'eurodiputat'.

La sentència del dia 19 de desembre sobre Junqueras engega un efecte en cadena i, com fitxes de dòmino, van caient les peces d'aquest trencaclosques; just l'endemà el TJUE invalidava la denegació de mesures cautelars demanades per Puigdemont i Comín el primer de juliol per poder anar a la sessió constitutiva de l'Eurocambra; ara hi ha l'informe de la fiscalia de la sala tercera del Suprem assumint el criteri de Luxemburg; l'entrada dels eurodiputats exiliats el 13 de gener vinent al plenari d'Estrasburg; l'informe que pugui fer l'advocacia de l'estat espanyol sobre Junqueras...

El Tribunal Suprem espanyol té a les mans la decisió de rectificar i aplicar la sentència de Luxemburg o bé de contravenir-la. Si optés per la primera opció, la derrota política de la via judicial tindria un impacte enorme dintre l'estat, perquè la sentència contra Junqueras hauria de ser declarada nul·la i el president d'ERC hauria de sortir en llibertat. I Jordi Sánchez, Jordi Turull, Josep Rull i Raül Romeva també podrien reclamar que els reconegessin

els seus drets vulnerats i la seva condemna com a càrrecs electes de les corts espanyoles a qui s'ha sentenciat quan havien d'haver tingut immunitat. Hi ha en joc drets polítics, no solament dels representants elegits democràticament, sinó de tots els seus electors. Heus ací el meló que s'obre ara.

I no únicament això, sinó que aquestes contradiccions que ha començat a posar en evidència el Tribunal de Luxemburg constitueixen una munició de gran calibre contra l'estat espanyol a l'hora de presentar una demana al Tribunal Europeu dels Drets Humans a Estrasburg. El judici al Tribunal Suprem contra el procés havia de ser la culminació del càstig, però pot haver estat el començament de l'enfonsament. Fou un judici feixuc i dolorós, que va deixar una sensació amarga i d'impotència perquè Marchena va fer com va voler i va fer l'efecte que gairebé mai no en perdia el control. Però en aquest tombant del 2020 la justícia espanyola ja el comença a perdre, el control. De Luxemburg, a Estrasburg. Ah, i la demanda contra Pablo Llarena a Bèlgica avança. Lentament, però avança. ■

Francina Armengol pren possessió com a presidenta del govern de les Illes. EFE

Entre anar fent i tombar cap a l'esquerra a les Illes

Illes Francina Armengol presidirà dues legislatures de governs de progrés, un fet que no haiva passat mai

TOMEU MARTÍ

Amb motiu dels vint anys de la capçalera Diari de Balears, es va publicar una edició especial en què una sèrie d'intel·lectuals feien una prospecció de la manera com seran les Balears els vint anys vinents. El sempre brillant Damià Pons i Pons escrivia un article titulat 'Vint anys més d'anar fent' en què deia: «Estic ben segur que aquests propers vint anys les Balears continuaran 'anar fent'. I d'aquest anar fent se'n

derivaran resultats parcials per se positius. Ara bé, per creure'm que aquesta vegada sí que resoldrem de veritat els problemes endèmics que arrossegam, ja necessitaria prendre'm una sobredosi de voluntarisme.»

Per definir l'any 2019 políticament, no trobam cap expressió millor que aquesta, un any més 'd'anar fent'. 'Anar fent' sense un horitzó clar i sense resoldre els 'problemes endèmics' als quals es referia Damià Pons. 'Anar fent', idò, sense resoldre l'espoliació fiscal a què ens sotmet l'estat (devers un 14% del PIB); un

Per definir l'any 2019 políticament, no trobam cap expressió millor que aquesta, un any més 'd'anar fent'

model econòmic caracteritzat per la hipertròfia de dos sectors –el turisme de masses i la construcció–, que produeixen una riquesa més d'aparença que real; un creixement demogràfic descontrolat; uns serveis públics quotidianament saturats; una societat no tan cohesionada com seria desitjable; un territori que continua essent la moneda de canvi del creixement econòmic; i una llengua pròpia, la llengua catalana, que després de tres dècades encara no ha assolit la normalització plena...

'Anar fent' d'encefalograma gairebé pla, malgrat

les pulsions de ser l'any en què els illencs ens hem topat amb més conteses electorals i amb més urnes: dos cops les del congrés de diputats, dos les del senat i un cop les del municipi, del consell, del parlament i del Parlament Europeu. I, per ventura, la notícia més rellevant de l'any, políticament parlant, sigui que es consolida el lleu tomb cap a l'esquerra dels electors de les Balears.

Per primera vegada en la història recent, tendrem dues legislatures seguides amb un govern d'esquerres. No sabria dir amb exactitud si el centre s'ha mogut cap a l'esquerra o l'esquerra s'ha mogut cap al centre, però a les Balears és una fita històrica que les esquerres puguin governar vuit anys seguits.

Algun mèrit hi deu tenir la praxi d'aquestes formacions, però la divisió dels partits de dretes i l'ombra tenebrosa de

La societat civil organitzada és sempre un punt de referència i un motor d'acceleració perquè això d'anar fent no es converteixi en *laissez passer*

la legislatura en la qual José Ramón Bauzá va ser president hi han estat clau.

Sumem-hi el fet que la presidenta Francina Armengol es revela com una autèntica mestra d'això de 'anar fent' i d'allò de 'qui dia passa, any empeny'. Moltes vegades ens referim a la cadira presidencial com a poltrona, però en el cas de les Illes Balears seria més just i ajustat de referir-s'hi com un bou mecànic d'aquells de fira. Els que s'hi

asseuen acaben tenint com a objectiu gairebé únic continuar-hi asseguts i Armengol duu pel camí d'igualar (o superar) el campió de la modalitat fins ara: Gabriel Cañellas. I, de moment, amb les mateixes habilitats, 'anar fent'.

I mentre els polítics professionals s'estimen més de continuar instal·lats en això d'anar fent i repetir els mateixos debats de sempre, els problemes endèmics treuen el cap, ara i adés, amb formes noves per als vells problemes: serveis deficientes en la Sanitat (que redunden directament en l'esperança de vida dels ciutadans de les Balears) i l'Educació (el territori de l'estat amb més abandonament i més fracàs escolar); manca d'habitatge a un preu assequible per a la població treballadora; l'autopista de Lluçmajor a Campos que consumeix 190.000 metres quadrats més de territori; brots

de catalanofòbia (l'any 2019 han sortit a la llum desenes de casos documentats de discriminació contra persones que trien usar la llengua catalana, el més greu dels quals ha estat el de Paula Rotger, primer insultada i sancionada per haver parlat en català a un control de l'aeroport i després multada i agredida) i desobediència al decret d'usos lingüístics per part de diversos consellers i directors generals del govern Armengol.

Així les coses, la societat civil organitzada és sempre un punt de referència i un motor d'acceleració perquè això d'anar fent no es converteixi en *laissez passer*. El GOB i l'Obra Cultural Balear, però també els sindicats i més entitats, tenen el repte de marcar un horitzó que sigui alhora engrescador i possible per fer avançar les Illes Balears i salvar-les dels tediosos llimbs d'anar fent. III

El cap de govern d'Andorra, Xavier Espot. ACN

Andorra encara l'associació amb la Unió Europea

Andorra El tripartit de dretes entre Demòcrates per Andorra, Liberals d'Andorra i Ciutadans Compromesos posarà la directa a l'hora de governar

ANDRÉS G.-NANDÍN

Després d'un any marcat per la doble cita amb les urnes –les eleccions generals de l'abril i les comunals del proppassat 15 de desembre–, Andorra ha tancat un cicle polític. Acabats els càlculs polítics i les prudències pre-electorals, el tripartit de dretes entre Demòcrates per Andorra, Liberals d'Andorra i Ciutadans Compromesos posarà la directa a l'hora de governar i encarar a fons qüestions que fins ara s'ha-

vien abordat tangencialment i que no són pas menors.

Els desafiaments que té sobre la taula el 2020 són cabdals per al futur d'Andorra. El primer és de país: l'any vinent s'ha de tancar el gruix de la negociació amb la Unió Europea per a l'acord d'associació. Andorra haurà de convèncer Brussel·les per mantenir les actuals quotes migratòries, base de la identitat nacional i del sistema socioeconòmic andorrà: permisos de residència i treball en funció de les necessitats dels sectors econòmics. Oportunitats de futur a canvi de la força de

Els desafiaments que té sobre la taula el 2020 són cabdals per al futur d'Andorra

treball. Tot plegat, acompanyat d'uns fràgils mecanismes d'integració i participació en la vida social i cívica de les Valls.

Encara en clau europea, possiblement el 2021 s'haurà de batallar per mantenir els monopolis estatals en telecomunicacions i energia, fonts d'ingressos importants per a unes arques públiques massa dependents del turisme i que han vist com la fi del secret bancari debilitava el sector financer, un dels pilars econòmics. Per tot plegat, és d'esperar que l'any vinent, quan arribin els minuts deci-

sius de la negociació i totes les cartes siguin sobre la taula, hi hagi un debat públic –polític i social– fins ara ajornat: el de quines reformes s'està disposat a acceptar a canvi d'accedir al mercat comú. I quina és l'alternativa si la cessió de sobirania que s'hauria de pagar a canvi és inassumible per a les elits dirigents.

Mentrestant, i en clau interna, l'executiu haurà de trobar una solució a les dues principals emergències socials que s'han fet paleses enguany: la manca d'habitatge de lloguer i la desigualtat creixent entre una classe nacional majoritàriament benestant i una classe treballadora immigrant que sent cada vegada més que les oportunitats decreixents de progrés socioeconòmic no compensen la manca de drets polítics. Hi ha en joc

aturar la descohesió social, i també la nacional. Aquests han estat –i ho continuaran essent– els dos grans ariets del Partit Socialdemòcrata contra el govern, a partir dels quals es reivindica com l'alternativa política que vol superar la dicotomia entre nacionals i residents i aprofundir en el concepte de ciutadania. Tot plegat du a un debat de fons: lliure mercat o més regulació, blindatge del dret a la propietat o més drets socials. En un país en què l'ordre econòmic, polític i social consagra els primers, hi ha poc marge per a esperar grans revolucions. A més a més, dues dades per a reflexionar: unes 14.000 persones amb dret a la nacionalitat (després de vint anys de residència al país) no volen fer-se andorranes. I només un 36% de les 75.000

que hi viuen han tingut dret de vot als darrers comicis.

En l'àmbit de les comunicacions, Andorra ha copsat novament com n'és, de vulnerable, amb tan sols dues vies de sortida per carretera. A l'est, la via que uneix amb l'estat francès ha quedat tallada unes quantes vegades, fos per esllavissades o per vagues al costat francès. Ha passat igual al sud, amb la via que connecta amb Catalunya, que també ha quedat tallada arran de les protestes independentistes i, sobretot, per l'esllavissada de l'estiu a la Portalada. Hem sentit a parlar d'aeroports a Andorra, d'heliports que s'aparquen definitivament per l'oposició veïnal i d'aeroports urgellencs que mai no acaben de rebre el vist-i-plau de Madrid per poder aixecar el vol. L'any vinent en continuarem parlant.

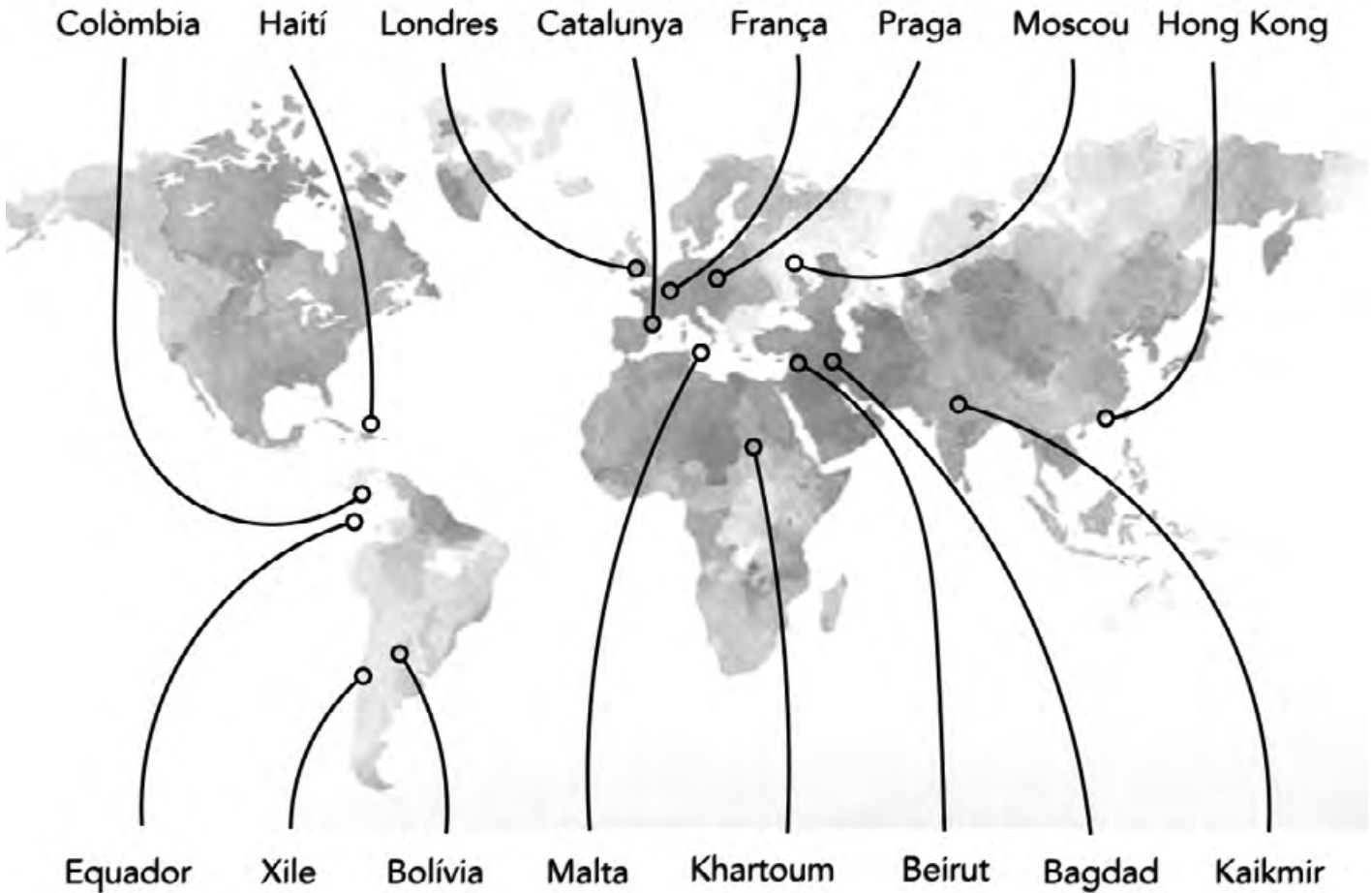
El 2020 també ha de ser l'any dels drets de les dones. El 2019 ha servit per a avançar tímidament en la despenalització de l'avortament, a força de dur el debat més enllà dels fòrums nacionals i implicant-hi organismes internacionals. Com passa amb altres qüestions, s'ha aconseguit de fer palesa la doble moral. Si bé el govern és conscient que ha de moure fitxa per canviar aquesta anacronia que perjudica la seva imatge exterior, l'amenaça del copríncep episcopal de renunciar i posar en crisi el model institucional l'obliga a anar amb peus de plom. La visita del copríncep Macron a la tardor, amb un gest cap a les reivindicacions feministes, va regalar arguments als qui creuen que, en aquest debat, els copríncests s'han de cenyir al rol que els disposa la constitució: el d'arbitrar, i no pas el d'influir en l'acció política.

Finalment, l'any que tanquem ha deixat un tast del principal desafiament institucional del 2020: l'organització de la cimera iberoamericana. Amb una primera reunió de ministres d'Afers Estrangers, el govern ja ha pogut copsar l'envergadura d'acollir aquest esdeveniment i la necessitat d'ajuda per part dels veïns en matèria de seguretat. D'altra banda, el copríncep francès no amaga la simpatia per a fer l'acollida institucional als caps d'estat i de govern a final d'any. Caldrà veure si a Espanya li'n fa tanta, bo i tenint en compte que el príncep francès podria eclipsar una hipotètica presència de Felipe VI a les Valls. ■

Xavier Espot amb Emmanuel Macron. ACN

Atles de les revoltes del 2019

VilaWeb us ofereix aquest tombant d'any un recorregut pels principals conflictes que han sacsejat el món enguany

VICENT PARTAL

La tardor de les revoltes, que havia de marcar el 2019, en realitat va començar al juny a Hong Kong. La notícia que el govern local pretenia d'aprovar una llei per a permetre les extradicions a la Xina va desencadenar una protesta, pacífica al començament i duríssima de seguida, que va ser la icona de les protestes globals que la següeren i la imitaren.

Els joves d'Hong Kong van entendre que ocupar l'aeroport era una acció decisiva en un món globalitzat i, unes setmanes després, també ho van pensar els de Barcelona. Els joves d'Hong Kong van fer servir làsers per molestar la policia. Poc després, els làsers van aparèixer als carrers de Beirut, enmig de les grans protestes contra el govern. A Hong Kong, les protestes s'organitzaven per les xarxes socials i també a Santiago de Xile. De fet, a Hong Kong,

Del Caixmir al con sud d'Amèrica, passant per l'Irac i el Sudan, els episodis de protesta es van anar succeint contínuament

Beirut, Barcelona i Santiago de Xile les protestes coincidien en moltes coses. En el fet de ser dirigides per uns nous actors polítics amb una forta cultura internauta i tecnològica. En el fet de treure partit d'una reivindicació circumstancial per abraçar ràpidament una crítica global al sistema. I en la violència que reaccionava, en forma d'autodefensa, a les agressions de la policia.

No van ser només aquestes quatre ciutats, les afec-

Protestes a Beirut. EFE

tades. Del Caixmir al con sud d'Amèrica, passant per l'Irac i el Sudan, els episodis de protesta es van anar succeint contínuament, omplint hores dels informatius televisius i pàgines senceres dels diaris. VilaWeb, com a resum d'aquest 2019, posa el focus en una sèrie de cinc articles que volen dibuixar un Atlas de les protestes i que anirem publicant els pròxims cinc dies, en el tombant mateix de l'any. Però, primer, cal demanar-se per les raons del fenomen i si hi ha elements que lliguen revoltes aparentment tan disperses.

Revoltes filles de la globalització

Una característica que uneix les revoltes viscudes el 2019 és el seu caràcter global i generacional. Les protagonitzen sobretot gent molt jove, que ja ha viscut de ple la globalització, sovint cosmopolita

Una característica que uneix les revoltes viscudes el 2019 és el seu caràcter global i generacional. Les protagonitzen sobretot gent molt jove, que ja ha viscut de ple la globalització, sovint cosmopolita i desenganyada per un futur que no veu enlloc

i desenganyada per un futur que no veu enlloc.

Aquests joves són la primera generació en dècades que s'ha quedat sense el somni de viure millor que els seus pares. Després d'anys de progrés, la crisi de la passada dècada i l'augment espectacular de l'autoritarisme al món han coincidit a crear un entorn que fa pensar a tothom que la vida els anys vinents serà més difícil que no ho ha estat fins ara, també per l'amenaça punyent d'una crisi ecològica mai vista i que pot tenir conseqüències terribles per a tots.

Les protestes han estat originades per qüestions ben diferents. La llei d'extradició a Hong Kong, l'intent de crear un impost sobre l'ús de WhatsApp a Beirut, la sentència espanyola contra els dirigents independentistes a Catalunya i l'augment del preu del transport públic a

Xile. Aparentment, són objectius molt dispersos que no haurien d'haver convergit en res. I tanmateix, ho han fet. Perquè la base, allò que hi ha darrere l'espurna que encén el problema, és molt més semblant avui, en un món profundament intercomunicat, que no ho hauria estat mai abans.

Ara la informació circula sense fre i qui té interès a saber té l'oportunitat d'aprendre. D'aquesta manera, s'han difós arreu les anàlisis sobre com el capitalisme s'ha tornat endogàmic i ja no garanteix l'existència de classes mitjanes, obsessionat com està a maximitzar els beneficis sense mirar-ne el preu. I l'emergència del lawfare, l'ús dels tribunals com a instrument partidista en la lluita política, ha deixat de ser una qüestió d'interès només per a acadèmics i ha passat a centrar grans debats públics.

La presó de Lula da Silva al Brasil i el judici contra els dirigents catalans són fets que han estat seguits amb atenció global però que s'han llegit de manera local. Igual com s'han seguit les accions de les Armilles Grogues a França, ha esclatat la preocupació per la crisi climàtica i s'han estudiat les causes del Brexit a tot arreu.

Revoltes urbanes, el localisme en acció

Una característica que ha cridat molt l'atenció és el caràcter eminentment urbà d'aquestes revoltes. Especialment de les que han tingut lloc al primer món, com les d'Hong Kong i Barcelona. Ciutats fortament globals i cosmopolites han esclatat en un moviment de protesta que ha col·lapsat la metròpoli. A Londres, les conseqüències del Brexit i les mobilitzacions

Un altre element clau de les revoltes és l'ús de la tecnologia. Són revoltes impulsades per gent jove, acostumada, per tant, a fer servir la tecnologia i coneixedora dels seus secrets

contra el canvi climàtic han arribat a paraitzar-la, gairebé. I a París i al conjunt de l'estat francès, la revolta de les Armilles Grogues, nascuda el 2018, ha continuat tot l'any i aquestes darreres setmanes s'ha unit a les protestes per l'intent de canviar el sistema de pensions.

En alguns països, com és el cas de Catalunya, la revolta a la capital ha acompanyat intenses mobilitzacions per tot el país, però en altres casos ha singularitzat el medi urbà pel contrast amb el medi rural. Aquest és un fenomen visible de fa temps. Per exemple, a Turquia contrasta allò que passa a Istanbul i allò que passa a la resta del país, i enguany ha estat encara més clar.

A Hong Kong, el fenomen és conegut com a 'localisme', en part per la prohibició a fer servir la paraula independència, però també per a destacar

el paper de la comunitat més immediata, capaç de teixir una solidaritat i un projecte comú amb molta facilitat. Per això, d'alguna manera, el 2019 es pot qualificar de l'any de l'esclat de la revolta localista.

Revoltes tecnològiques

Un altre element clau de les revoltes és l'ús de la tecnologia. Són revoltes impulsades per gent jove, acostumada, per tant, a fer servir la tecnologia i coneixedora dels seus secrets.

A Hong Kong, per exemple, la revolta s'ha organitzat des de baix, fent servir una web, LIHKG, a la qual els manifestants proposen accions, les voten i les coordinen. Un model diferent però que també ha despertat un gran interès és el català, amb el Tsunami Democràtic com a gran bandera. El Tsunami

Protestes a Hong Kong. EFE

Protestes a Catalunya. ACN

capgira el concepte i va de dalt a baix, però també demostra un gran mestratge tecnològic i una gran capacitat de crear situacions inesperades.

Hi ha hagut, fins i tot, el cas de Beirut, on la revolta va començar precisament per l'intent del govern de crear una taxa que afectaria l'ús de WhatsApp. Per a molts ciutadans, aquesta taxa representava un canvi de vida que no es podien permetre. I com ha passat en tants altres casos aquest 2019, un afer aparentment insignificant com aquest va aconseguir la caiguda del primer ministre, Saad al-Hariri, després de dues setmanes de conflicte.

Revoltes dures

També ha sorprès la duresa de la repressió desencadenada a tot arreu per a aturar les protestes. A Xile, s'han vist escenes que no es veien des del final de la dictadura. A Hong Kong, la policia de la

ciutat, considerada fins fa poc un model per totes les policies de l'Àsia, ha esdevingut un cos odiat per la població, pels seus excessos a l'hora de reprimir les manifestacions. A Catalunya, els Mossos i la policia espanyola han protagonitzat enfrontaments amb els ciutadans com no s'havien vist mai.

A tot arreu s'ha vist la imatge de policies convertits en una mena de robots humans, equipats d'una manera molt agressiva que ja prefigura el conflicte només de veure'ls arribar. L'ús de gasos lacrimògens, de pilotes de goma i de carros d'aigua ha marcat les concentracions i ha provocat morts i ferits, que encara han accelerat més la crisi i l'han fet més greu.

Pel que fa als resultats, hi ha hagut casos en què s'han aconseguit els objectius immediats i uns altres, els més complicats de gestionar, que es poden entendre com a part

Ha sorprès la duresa de la repressió desencadenada a tot arreu per a aturar les protestes

d'un procés d'anys de durada i que encara necessitarà temps abans de trobar una solució.

Amb tot, la llista de dimissions i retirades que s'han causat aquest any de protestes globals no és pas curta. A l'abril, i després de dècades al poder, varen dimitir Abdelaziz Bouteflika a Algèria i Omar al-Baixir al Sudan, en aquest darrer cas enmig d'un cop d'estat militar propiciat per les protestes. A l'octubre, va ser el primer ministre del

Líban, Saad al-Hariri, qui va ser obligat a dimitir. I al novembre, li va tocar plegar a Adel Abdul Mahdi, el primer ministre de l'Irac, país on l'atac des del govern contra un militar que dirigia la lluita contra la corrupció va desencadenar unes fortes protestes. A Bolívia, Evo Morales també era apartat del poder, després de tretze anys a la presidència. I altres dirigents polítics com Jovenel Moïse, a Haití, i Al-Sisi, a Egipte, han patit un deteriorament gairebé definitiu per culpa de les protestes.

Tot plegat ha fet que aquest 2019 que ara acaba siga considerat un any especialment important que pot obrir una era de protestes generalitzades, si continuen el 2020. Per això, VilaWeb us proposa d'analitzar en detall els pròxims dies quatre dels principals focus de conflicte (Hong Kong, Beirut, Catalunya i Xile) amb aquest Atles de les revoltes globals. ■

Hong Kong: el desafiament reeixit a la temuda Xina

El segon capítol de l'Atles de les Revoltes del 2019 se centra en la batalla per la democràcia a Hong Kong

EFE

VIGENT PARTAL

Just abans de l'estiu del 2019, Hong Kong, que semblava adormida després dels fets del 2014 i la intensa repressió exercida pel govern de la ciutat, es va despertar. I de quina manera. Aquest darrer mig any, Hong Kong ha bastit un enfrontament fortíssim als carrers i ha aconseguit enormes avanços polítics, no pas sense moltes dificultats. Grans manifestacions, forts aldarulls i enfrontaments i unes eleccions que marca-

ran el futur immediat són els eixos de sis mesos que han canviat, segurament per sempre, la ciutat.

Una ciutat-estat a punt de ser engolida

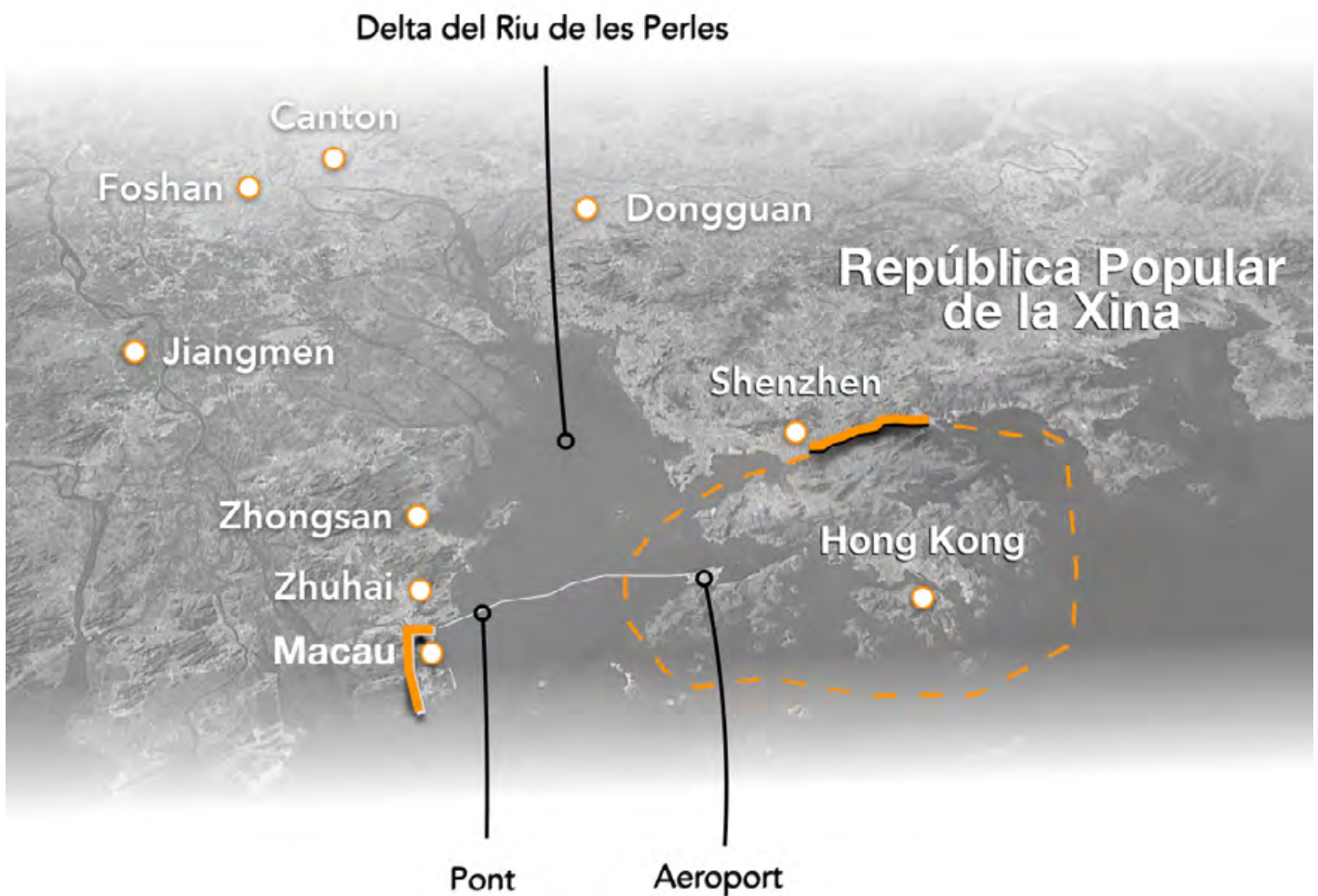
L'illa d'Hong Kong, colònia britànica fins l'any 1997, és en un dels costats de la desembocadura del delta del riu de les Perles. A l'altra banda hi ha Macau, que va ser també fins aleshores colònia portuguesa. El retorn de tots dos territoris a la República Popular de la Xina es va fer partint del concepte 'una nació, dos sistemes', que significava que

Grans manifestacions, forts aldarulls i enfrontaments i unes eleccions que marcaran el futur immediat són els eixos de sis mesos que han canviat la ciutat

Hong Kong i Macau mantindrien el sistema capitalista i els elements democràtics fins l'any 2047.

Però del 1997 ençà les circumstàncies han canviat molt. Hong Kong ha deixat de ser determinant per a l'economia de la Xina, com ho era aleshores, encara que continua essent una plaça financera de primeríssim ordre. El gran canvi ha estat el desenvolupament de la megaciutat del delta, un projecte gegantí que vol fer del triangle entre Hong Kong, Canton i Macau la ciutat més gran del món, amb vuitanta milions d'habitants.

Aquest projecte és vist com una amenaça a Hong Kong, que pensa que, amb poc més de set milions d'habitants, podria trobar-se reduït a un barri i dissolt, un cop desaparega la frontera que fins el 2047 separarà la ciutat de la Xina.

En aquest context, l'arribada del tren de gran velocitat xinès fins al centre de la ciutat o el mastodòntic pont que ja relliga Hong Kong i Macau –i que és el més llarg del món– són infraestructures excepcionals amb un alt significat polític que consoliden la idea d'una sola ciutat a banda i banda del delta i que per això mateix han aixecat molta suspicàcia.

El fort creixement de Shenzhen, particularment, és contemplat a Hong Kong amb molt de recel. En trenta anys aquesta ciutat, situada a la frontera entre Hong Kong i la República Popular de la Xina, ha passat de ser només l'estació on acabaven el trajecte els trens xinesos a convertir-se en una poderosa capital amb deu milions d'habitants i un intens dinamisme industrial.

Hong Kong i Macau, malgrat formar part de la República Popular de la Xina, mantenen una frontera amb la resta de l'estat, en compliment dels acords de cessió que seguien la idea de 'Un país, dos sistemes'. Els dos

Hong Kong és una ciutat i ahora una regió administrativa especial que ocupa un territori d'uns 2.755 km², que equivaldria a dues terceres parts de l'illa de Mallorca

sistemes eren el comunista implantat a la majoria del territori i el sistema capitalista present a Macau i Hong Kong. Per això encara avui les economies i el sistema judicial són diferents, fets que justifiquen l'existència de la frontera interior i de passaports diferents que donen drets diferents, per exemple, de viure a la ciutat.

Un territori divers, fruit de la història colonial

Hong Kong és una ciutat i ahora una regió administrativa especial que ocupa un territori d'uns 2.755 km², que equivaldria a dues terceres parts de l'illa de Mallorca. Però té més de set milions

d'habitants, l'equivalent a la població del Principat. El territori és dividit en tres grans zones molt diferents.

Hi ha primer l'illa d'Hong Kong pròpiament dita. L'illa és el territori original de la colònia i allotja els grans centres bancaris i financers que tenen molta importància en l'economia de la ciutat. És un terreny molt muntanyós, amb una franja molt estreta de costa, on viu la majoria de la població: poc més d'un milió dels set que té Hong Kong.

El segon gran nucli és la península de Kowloon, el segon territori que va ser cedit al Regne Unit per la Xina. És el gran centre urbà d'Hong Kong, amb una població de dos milions d'habitants i una

D'ençà del retorn a la Xina, el govern autònom ha anat intensificant la pressió per a erosionar les llibertats de la ciutat i acostar-la al model xinès

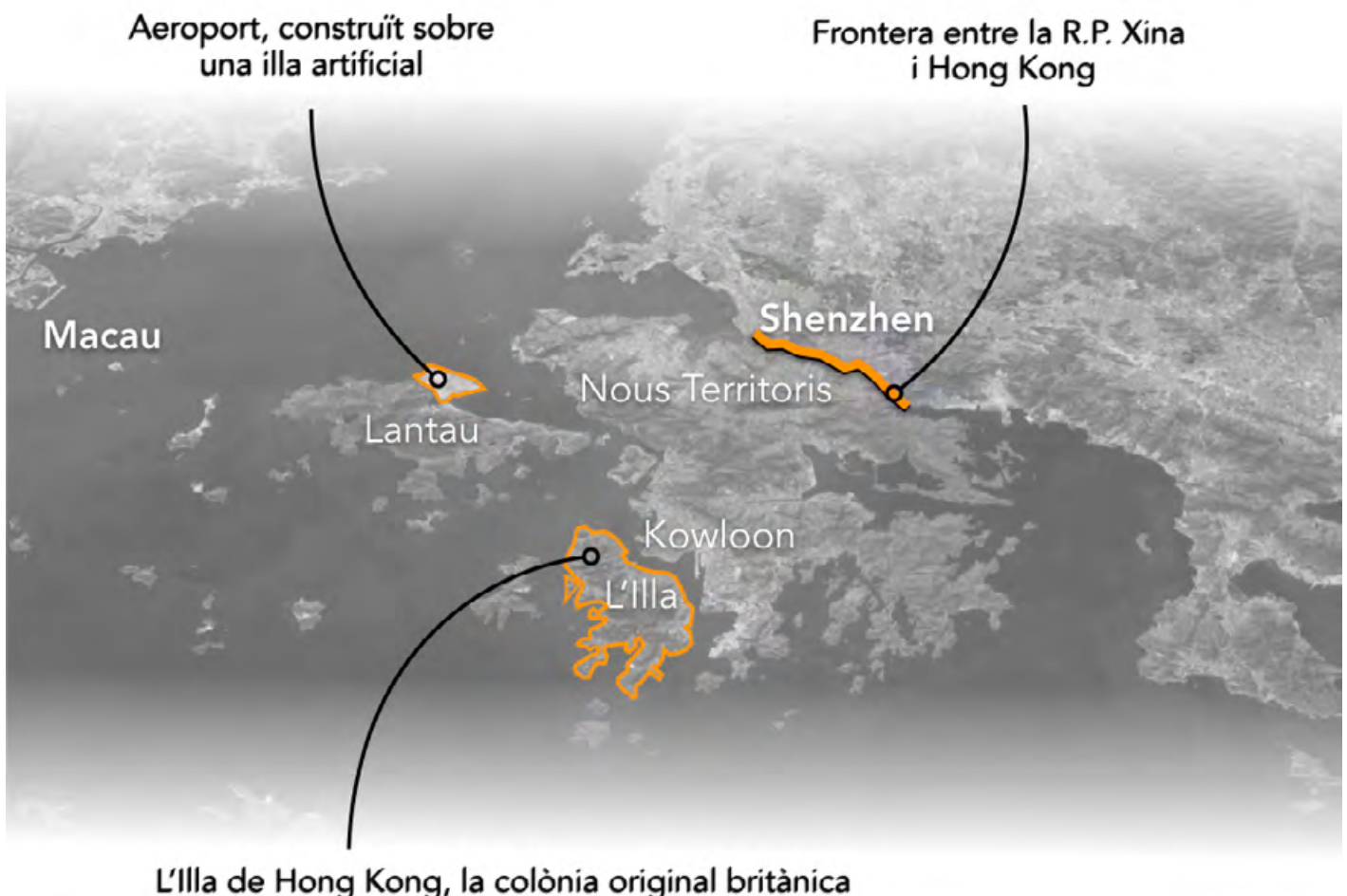
densitat altíssima: 43.000 habitants per metre quadrat –la de Barcelona és de 15.000. Kowloon ha estat el gran centre de les protestes, en part perquè l'illa, més important simbòlicament, pot restar isolada si es tanquen els ferris, els túnels i sobretot el metro que la lliga a la resta de la ciutat.

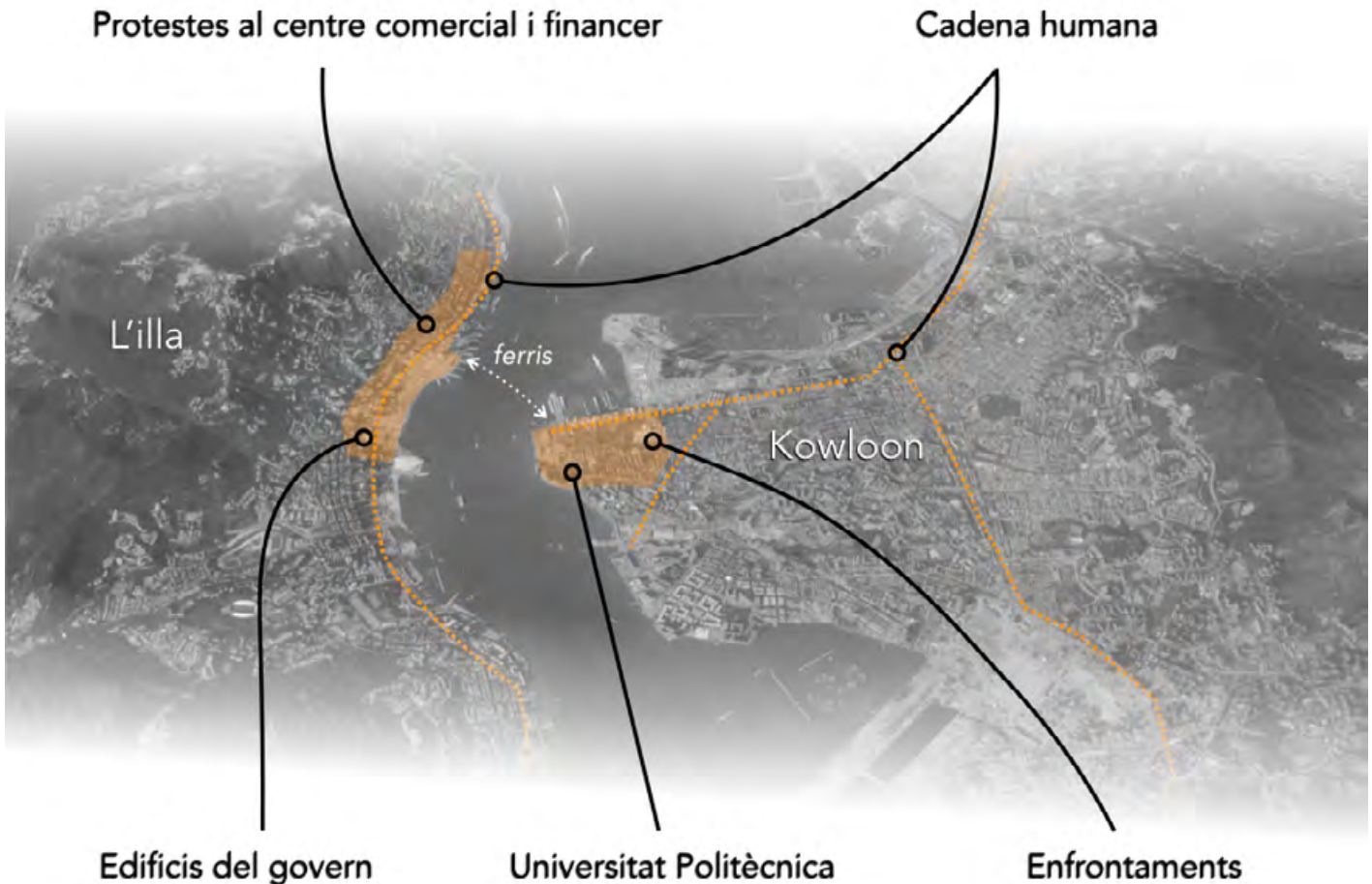
La tercera àrea són els anomenats Nous Territoris, una gran extensió cedida per la Xina al Regne Unit el 1898 per cent anys i que va ser la causa final del procés de devolució. El Regne Unit hauria pogut conservar l'illa, l'únic territori que la Xina li havia cedit en perpetuïtat, però sense Kowloon i els Nous Territoris Hong Kong no tenia la viabilitat assegurada.

Els Nous Territoris representen prop del 90% de l'extensió d'Hong Kong i allotgen la meitat de la població. Són entre la frontera i Kowloon, però també en formen part la majoria de les illes d'Hong Kong, la més important de les quals és Lantau. Fins als anys setanta una bona part dels Nous Territoris era rural, però d'aleshores ençà hi ha hagut un gran procés d'urbanització, en part per a allotjar la gent que no cap en els altres districtes.

Mig any d'enfrontaments, amb cinc objectius a atènyer

L'actual campanya de protestes a Hong Kong va començar abans de l'estiu, quan es va

anunciar que el govern autònom de la ciutat, fortament pro-xinès, estudiava de dur al Consell Legislatiu –el parlament autònom– una llei per a permetre l'extradició fàcil de ciutadans d'Hong Kong a la República Popular de la Xina per a ser jutjats allí si els seus delictes afectaven ciutadans o institucions xineses. La proposta va ser vista com una greu amenaça per als ciutadans d'Hong Kong. D'ençà del retorn a la Xina, el govern autònom, que no és triat per sufragi universal sinó amb una comissió controlada per Pequín, ha anat intensificant la pressió per a erosionar les llibertats de la ciutat i acostar-la al model xinès. Això va originar la gran protesta del 2014, quan es va intentar d'implantar el currí-

culum escolar xinès, cosa que va fer emergir el moviment Occupy Central, que paralitzà durant setmanes el centre comercial i financer de l'illa i acabà amb una repressió brutal, mai vista.

Aquesta repressió, amb l'empresonament dels dirigents del moviment i la retirada de la condició de parlamentaris a alguns diputats que qüestionaven que Hong Kong fos part de la Xina, va frenar aparentment la revolta durant cinc anys. Potser per això el govern d'Hong Kong s'atreu a proposar una llei que era una intromissió directa en el règim judicial propi, basat en la *common law* britànica, i que fins ara havia servit per a frenar les tendències més autoritàries.

Les protestes van començar amb una immensa manifestació contra el projecte de llei, que va col·lapsar el centre de la ciutat. Més tard, el mes de juny, va haver-n'hi més i esclataren els primers enfrontaments i aldarulls. Finalment, el govern va anunciar que congelava el debat sobre la llei però no la va retirar. Les protestes s'agregaren. L'Illa i Kowloon, sobretot, esdevingueren l'escenari de continuats enfrontaments entre la policia i grups de joves, que van anar adquirint cada vegada més capacitat de xoc i autodefensa. Els edificis del govern a l'Illa, entre els quals hi ha la caserna principal de l'Exèrcit Popular d'Alliberament i el Consell Legislatiu, van esdevenir punts de confrontació constant, que es féu

habitual també als carrers de Kowloon.

En l'aniversari de la cessió d'Hong Kong a la Xina, el primer de juny, grups de manifestants van assaltar el parlament i van posar-hi la bandera de la colònia britànica, una acció de desafiament clar a la Xina, que va canviar la cara de la protesta.

Durant molt de temps la discussió sobre si Hong Kong és la Xina o no havia estat soterrada i minoritari. Però l'augment de l'autoritarisme i la crisi social ha dut una part del moviment a pensar en Hong Kong com a subjecte polític propi i la possibilitat de la independència i tot. La llei que havia originat el conflicte no es va retirar fins a final d'octubre, però en aquell moment el moviment ja havia

superat de llarg les demandes inicials i la intensitat de les accions era molt forta. Del 12 al 14 d'agost es va ocupar l'aeroport, de manera que es col·lapsà un dels punts centrals del trànsit aeri mundial. El 18 d'agost dos milions de persones van participar en la manifestació més gran de la història de la ciutat per exigir la retirada de la llei. I el 23 d'agost més de 200.000 van fer una cadena humana per tot Hong Kong, que recordava la Via Bàltica, que va portar Lituània, Letònia i Estònia a la independència.

Passat l'estiu, els manifestants van endurir encara més les tàctiques i ara i adés van poder tancar la ciutat i impedir-hi la mobilitat. Tanmateix, a diferència del 2014, no han intentat el control permanent d'una zona

sinó que apliquen la consigna 'Be water', que implica aparèixer i desaparèixer constantment i pertot arreu. Al novembre i al desembre la policia va atacar especialment les universitats, focus evident de la revolta, amb una atenció especial a la xinesa i la politècnica, on hi hagué detencions multitudinàries i una onada de repressió que forçà a tancar-les. Tanmateix, les cinc demandes ja s'havien consolidat en l'ambient polític i havien de ser la bandera en què s'agruparia el moviment democràtic, tant al carrer com en el procés d'elecció dels consells locals. Les demandes són la retirada de la llei d'extradició (ja aconseguida), una investigació de la brutalitat policíaca, un canvi d'actitud de la policia envers

els manifestants, l'alliberament de tots els detinguts i la convocatòria d'eleccions lliures i democràtiques, tant al parlament, com al Consell Legislatiu, com al cap de govern.

La sorpresa d'unes eleccions que ratifiquen el moviment

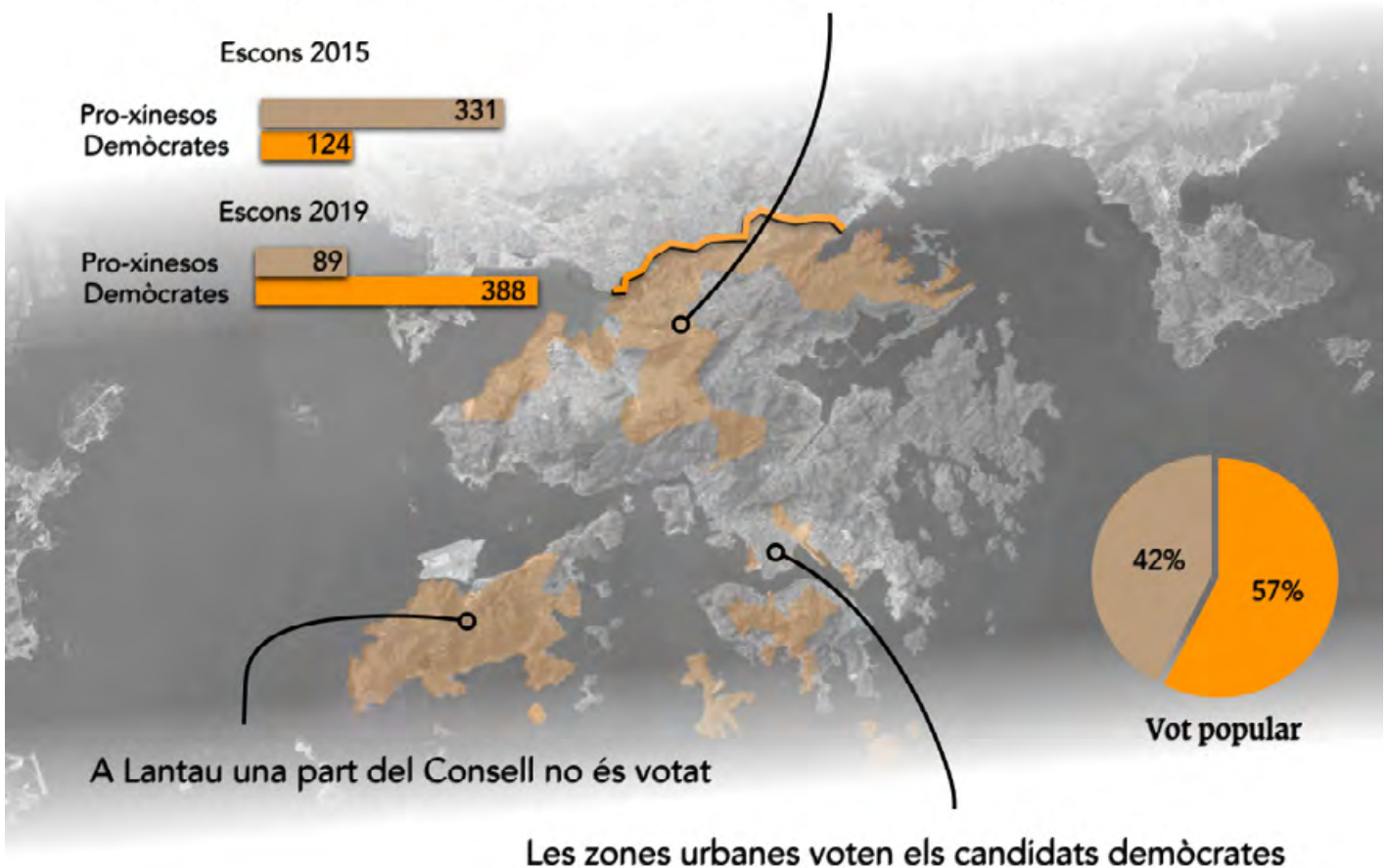
Però la sorpresa més gran va arribar el 24 de novembre, amb les eleccions als consells locals. Els divuit consells locals en què és dividida la ciutat tenen poques atribucions polítiques i són vists bàsicament com a gestors administratius. Tradicionalment, havien restat en mans de les forces pro-xineses, que guanyaven amb facilitat unes eleccions que semblaven poc importants. Tanmateix, aquesta vegada

el moviment democràtic es va coordinar i va fer un tomb radical a la situació, cosa que tindrà enormes conseqüències polítiques. Per una banda, perquè en el peculiar sistema d'elecció del cap de govern els representants dels consells locals o de districte hi tenen un paper, però sobretot perquè el resultat indica que l'oposició democràtica està en condicions de guanyar clarament les eleccions al parlament de la ciutat.

El govern va proposar les eleccions als consells com un referèndum contra la violència al carrer. I no solament no se'n va sortir, sinó que va provocar l'efecte contrari. Hi hagué un augment del 24% de la participació i l'oposició democràtica prengué el control de 17 dels 18 consells.

Les àrees pròximes a la frontera voten a favor dels candidats pro-xinesos

Només el de Lantau va quedar en mans pro-xineses, però això és perquè una part important d'aquest consell no és triat per sufragi universal.

Les xifres són extraordinàries. El camp pro-demòcrata i localista (expressió que a Hong Kong equival a sobiranista o independentista) tenia 124 escons abans de les eleccions i va passar a tenir-ne 388. I el camp pro-xinès en tenia 331 i restà només amb 89. El Partit Democràtic, el tercer al parlament d'Hong Kong i el principal entre els opositors, va guanyar el màxim nombre de seients: 91, de manera que doblà la representació. L'Aliança Democràtica, el primer partit del parlament

fins ara i el principal del camp pro-xinès, només n'aconseguí 21, de manera que la possibilitat que en les eleccions al parlament guanye un partit democràtic és ben clara.

Tanmateix, cal remarcar que el sistema d'elecció va afavorir de manera important els grups democràtics. Els escons s'adjudiquen per circumscripció i qui queda primer se l'enduu. El 81% dels escons van anar a parar a diputats demòcrates, però en el recompte global dels vots el resultat va ser més estret: un 57% per als demòcrates contra un 42% dels pro-xinesos. Va ser clau l'organització del vot demòcrata en l'anomenat 'Project Storm'. El 2017, molt abans de l'esclat de les noves protestes, un dels

El govern va proposar les eleccions als consells com un referèndum contra la violència al carrer. I no solament no se'n va sortir, sinó que va provocar l'efecte contrari

dirigents del moviment del 2014, el professor Benny Tai, va proposar que el moviment demòcrata, tenint en compte el sistema de vot majoritari a les eleccions, presentàs un únic candidat per cada escó, que tots els demòcrates votarien fos del partit que fos. Amb aquesta finalitat un grup de treball va analitzar quins podien ser els millors candidats per a cada escó i van fer propostes, que en alguns casos es van sotmetre a un procés de primàries, si hi havia més d'un candidat que volia participar-hi. Això ha fet possible que a les eleccions fossin triats membres de més de quaranta partits diferents, la majoria dels quals amb un o dos representants entre el total dels 388. ■

El WhatsApp fa perdre la paciència a Beirut

El tercer lliurament de l'Atles de les revoltes del 2019 analitza el conflicte libanès, mitjançant de la capital, Beirut

EFE

VIGENT PARTAL

El Líban no és precisament un emblema de l'estabilitat. La que era coneguda per la Suïssa del Llevant fa ja massa dècades que viu enmig d'una tensió permanent entre les diverses comunitats que l'habiten, envoltada de guerres superposades les unes a les altres. Però així i tot pot esclatar una revolta que pot arribar a unir ciutadans de diverses afiliacions contra el govern. Això va passar a l'octubre quan l'anunci de

diverses mesures per a augmentar la capacitat impositiva de l'estat va fer perdre la paciència a la població. El detonant final? L'intent de cobrar per cada trucada a les xarxes socials, especialment de WhatsApp.

Una cruïlla geopolítica terrible

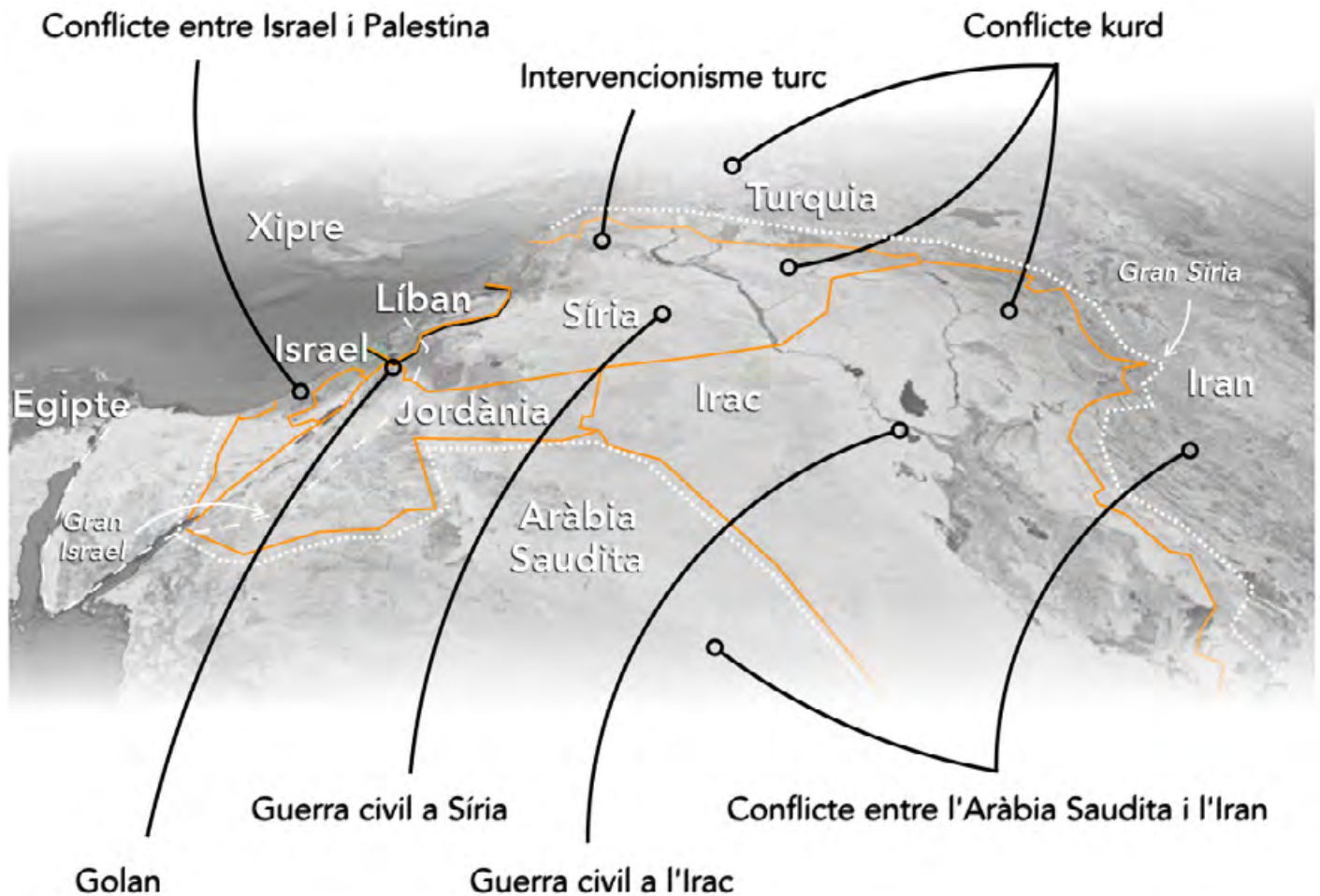
El Líban viu en una cruïlla geopolítica que l'afecta en tots els aspectes de la vida. Israel al sud, l'Iran a l'est, els palestins assentats de fa dècades però sense nacionalitzar i Síria, sempre a la porta i disposada a apropiarse'n,

La complexa estructura nacional fa que governar el Líban siga molt difícil

no amaguen l'interès de controlar i apoderar-se del país dels cedres. La complexa estructura nacional, a més, fa que governar el Líban siga molt difícil.

Oficialment és una democràcia parlamentària confessionalista. Això vol dir que els alts càrrecs són reservats per a membres de grups religiosos específics i no poden ser ocupats altrament. Així el president ha de ser per força un cristià maronita, el primer ministre un musulmà sunnita, el president del parlament un musulmà xiïta i els vice-presidents

del govern i del parlament cristians ortodoxos. En total hi ha divuit grups religiosos reconeguts per l'estat que tenen dret d'ocupar càrrecs concrets. El sistema es va crear per dotar d'estabilitat al país quan era la democràcia més vibrant del Llevant, però avui ha esdevingut un problema, perquè la solució de qualsevol crisi reclama uns condicionants que no té cap altre país. Els 128 seients del parlament, per exemple, també són dividits de manera que la meitat siguin per a cristians i la meitat per a musulmans, i dins aquestes meitats encara es regula per regions i confessions. Amb tants condicionants la cambra en realitat no representa ben bé mai la voluntat popular. A

banda que la gent no vota on viu sinó d'acord amb el lloc on va nàixer i amb la posició religiosa de la seua família.

Però si els condicionants interns són grans, els externs ho són encara més. El Líban és un petit estat completament condicionat pels seus veïns, que pretenen orientar-lo constantment. Síria considera que no hauria d'existir perquè forma part de la Gran Síria. Els defensors d'aquesta posició –n'hi ha fins i tot al parlament libanès– opinen que el colonialisme va dividir artificialment la regió per a afeblir-la i proposen un estat que reunisca el Líban, Síria, l'Irac, Jordània i Israel-Palestina. Pel sud, Israel també amenaça l'estabilitat, en part perquè la idea del Gran Israel,

El Líban és un petit estat completament condicionat pels seus veïns, que pretenen orientar-lo constantment

amb pocs seguidors, abraça una part de sud del país i sobretot perquè al Líban, juntament amb Jordània, és on hi ha més refugiats palestins. Aquests refugiats, als quals encara després de dècades els neguen la ciutadania libanesa, que entenen que han de tornar a Palestina, han format un estat dins l'estat, que s'ha fet servir de justificació de les diverses guerres entre Israel i el Líban. La tensió encara és gran a la frontera, però ara pels atacs d'Hesbol·là.

Hesbol·là representa al Líban els interessos de l'Iran, que cal situar en el conflicte generalitzat entre musulmans sunnites i xiïtes que l'enfronta a l'Aràbia Saudita. I per si tot això encara no fos prou, els interessos de Tur-

quia, cada vegada més involucrada en el conflicte siríà, es fan notar també al Líban. Els turcs proven de minimitzar el paper d'Iran i, per tant, estan molt preocupats per les activitats d'Hesbol·là al Líban.

Una ciutat ferida

Beirut és encara avui una ciutat ferida, marcada per la crueltat de les guerres d'aquestes darreres dècades. No hi ha cap cens recent i per tant la població és estimada, cosa que fa que les fonts divergesquen completament. Té més d'un milió d'habitants, però es discuteix si arriba als dos o no. En tot cas és una de les ciutats més extenses del Llevant i del món àrab, a banda una de les més antigues del món perquè la

seua existència ja és documentada al segle XV abans de Crist.

Beirut va ser una ciutat pròspera i tolerant fins que va començar la guerra civil libanesa el 1975. Llavors va acabar completament dividida entre una zona cristiana i una de musulmana amb el centre desert. L'anomenada línia verda dividia les dues comunitats i més tard va dividir també xiïtes de sunnites. Ix del carrer Damasc i travessa tota la ciutat, però avui ja no és l'espai on les diverses milícies controlaven el pas de la població.

D'ençà que es va acabar de la guerra civil i de la posterior invasió israeliana, ha anat renovant-se i reconstruint-se, però sense arribar mai a re-

cuperar què havia estat abans. Els conflictes posteriors, amb atacs israelians, els xocs entre les milícies d'Hesbol·là i l'exèrcit libanès no han facilitat aquesta reconstrucció. Dins la ciutat, a més, hi ha disset camps de refugiats palestins, entre els quals els tristament famosos de Sabra i Xatila.

Dins la ciutat hi ha divuit grups religiosos reconeguts, quatre de musulmans, els jueus –que pràcticament han desaparegut–, i tretze de cristians. S'encarreguen dels afers de família, com ara els matrimonis o les herències.

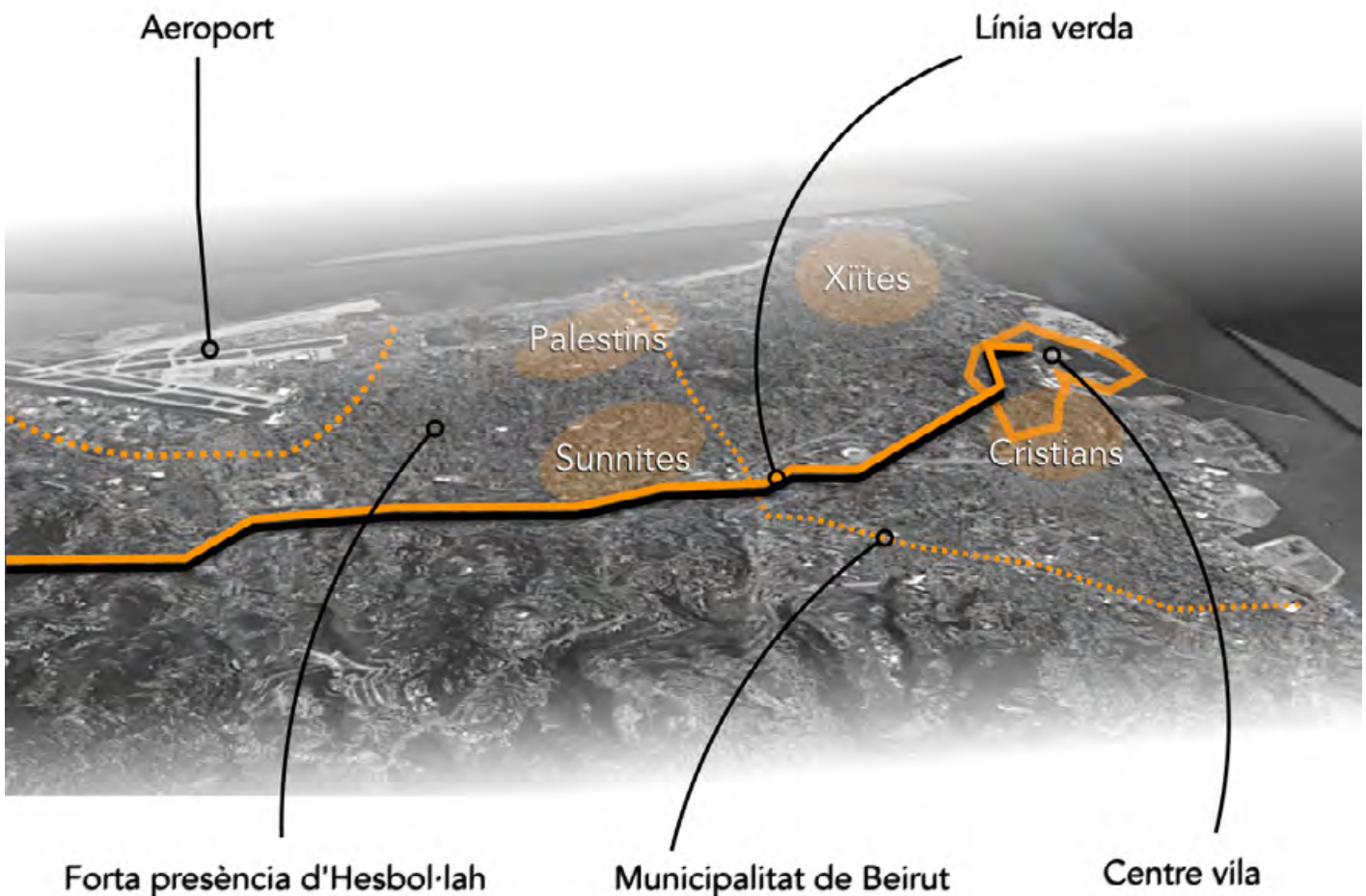
Abans de la guerra la població estava molt barrejada, però d'aleshores ençà s'han segregat molt. El Beirut oriental és bàsicament cris-

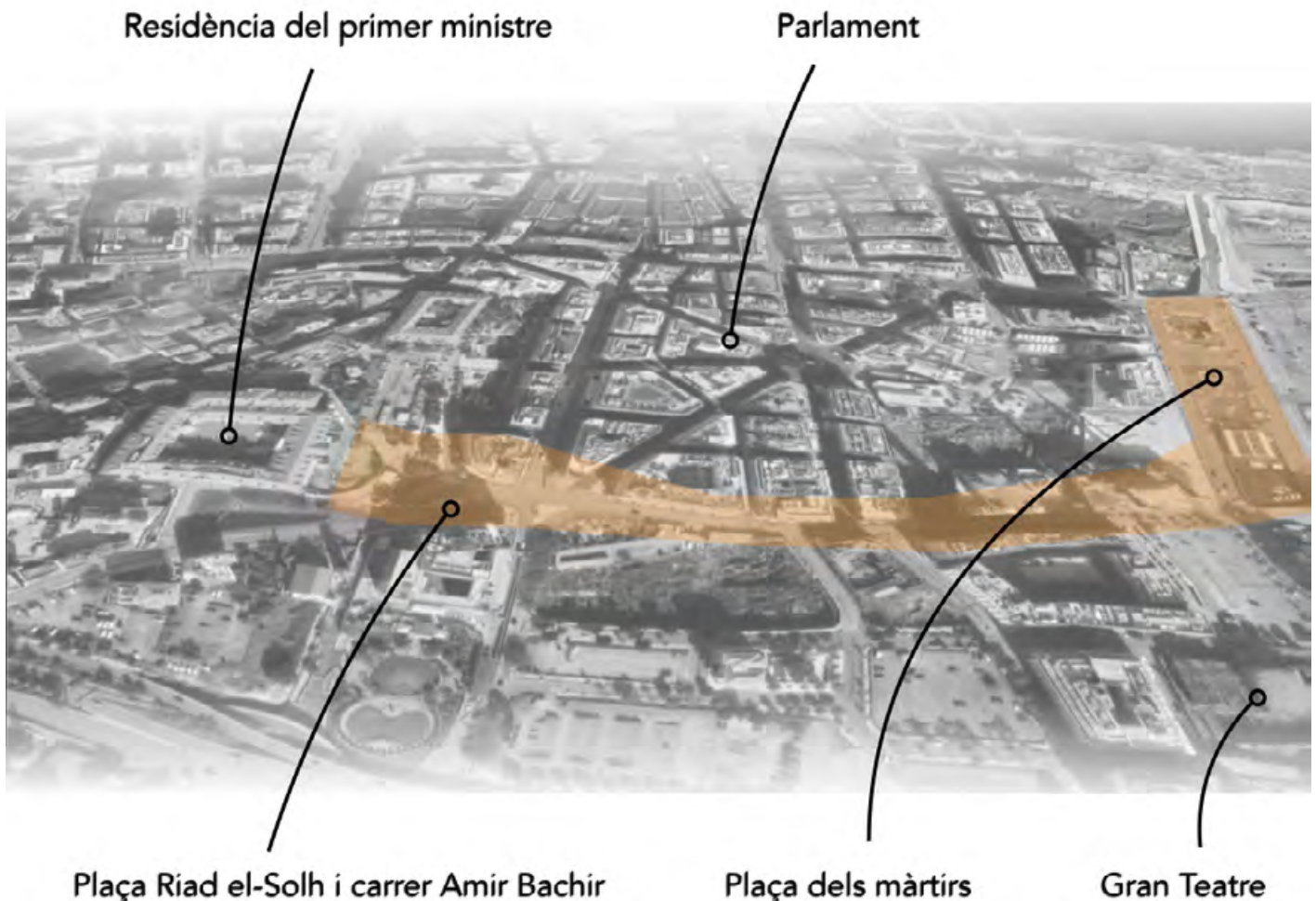
tià, mentre que l'occidental és sobretot musulmà sunnita. Els xiïtes són bàsicament al sud. El centre antic, pràcticament destruït, ha estat refet com a centre comercial i financer, però la reconstrucció ha aixecat força crítiques per la corrupció i perquè la destrucció dels edificis tradicionals fa impossible de reconèixer moltes àrees.

L'esclat del desencant

En part les crítiques de la reconstrucció tenen a veure amb l'esclat de les protestes que han sacsejat la ciutat del mes d'octubre endavant.

Tot va començar quan el 17 d'octubre es va fer públic que el govern augmentaria els impostos i que fins i tot gravaria les trucades tele-

fòniques en xarxes socials com ara WhatsApp. Això va desencadenar una primera protesta en què es va aturar el cotxe del ministre d'Educació. Els guardaespalles hi van reaccionar disparant a l'aire, fet que va provocar una enorme indignació i va catapultar el moviment.

Les protestes en realitat qüestionen pràcticament tot allò que defineix el Líban avui: el sistema sectari de govern, els problemes econòmics, la corrupció i també el fet que el govern és incapaç de proveir els serveis bàsics a la societat. Encara avui, per exemple, no hi ha subministrament elèctric continu durant tot el dia, l'aigua per a beure cal comprar-la o les infraestructures

de tractament dels residus són molt més que deficitàries. Just abans de les protestes hi havia hagut una onada de focs forestals que l'estat havia estat incapaç de controlar. La sensació que res no funciona va ser un gran motor que va alimentar les protestes.

El 18 d'octubre el centre de Beirut ja era l'escenari de fortíssims xocs entre la policia i els manifestants, que ocupaven bona part del centre històric, especialment al davant del palau de la presidència i prop del parlament, com també la plaça dels Màrtirs. Durant la primera setmana es van produir diversos morts entre els manifestants i el 21 d'octubre es va convocar una vaga general, a conseqüèn-

Les protestes en realitat qüestionen pràcticament tot allò que defineix el Líban avui

cia de la qual el govern va anunciar reformes econòmiques. Una setmana després el primer ministre Saad Hariri dimitia, però això no va aturar les protestes. Els manifestants exigien la formació d'un govern d'independents que no fos vinculat al sistema de partits confessionalista i la dimissió del president del parlament i del de la república.

Enmig d'un caos ben notable la crisi s'ha mantingut fins al cap d'any, però amenaça de continuar. El 19 de desembre, després de molts intents de trobar-ne un, Hassan Diab, un professor sunnita de seixanta anys, va ser nomenat primer ministre amb el suport dels grups xiïtes però contra l'opinió dels sunnites. I ha hagut de fer front ja del primer dia a una renovació de les protestes, car bona part del país el veu com un titella d'Hesbol·là i el règim iranià, fet que ha renovat la crida per a superar la distribució del poder entre comunitats, una de les demandes bàsiques del moviment nascut a l'octubre. ■

Barcelona: l'explosió catalana

El quart capítol de l'Atles de les Revoltes del 2019 se centra en la resposta a la sentència del Suprem

ALBERT SALAMÉ

VIGENT PARTIAL

De totes les revoltes de la tardor del 2019, si n'hi havia cap d'anunciada era la catalana. Se sabia que en algun moment d'aquells mesos el Tribunal Suprem espanyol faria públiques les condemnes contra la presidenta del Parlament de Catalunya, la part del govern que va optar per no anar a l'exili i els dirigents socials que havien encapçalat la proclamació de la república independent l'octubre del 2017. Se sabia que les condemnes serien dures perquè provenien d'un judici sense garanties democràtiques i ple d'irregularitats i se sabia que originarien una reacció im-

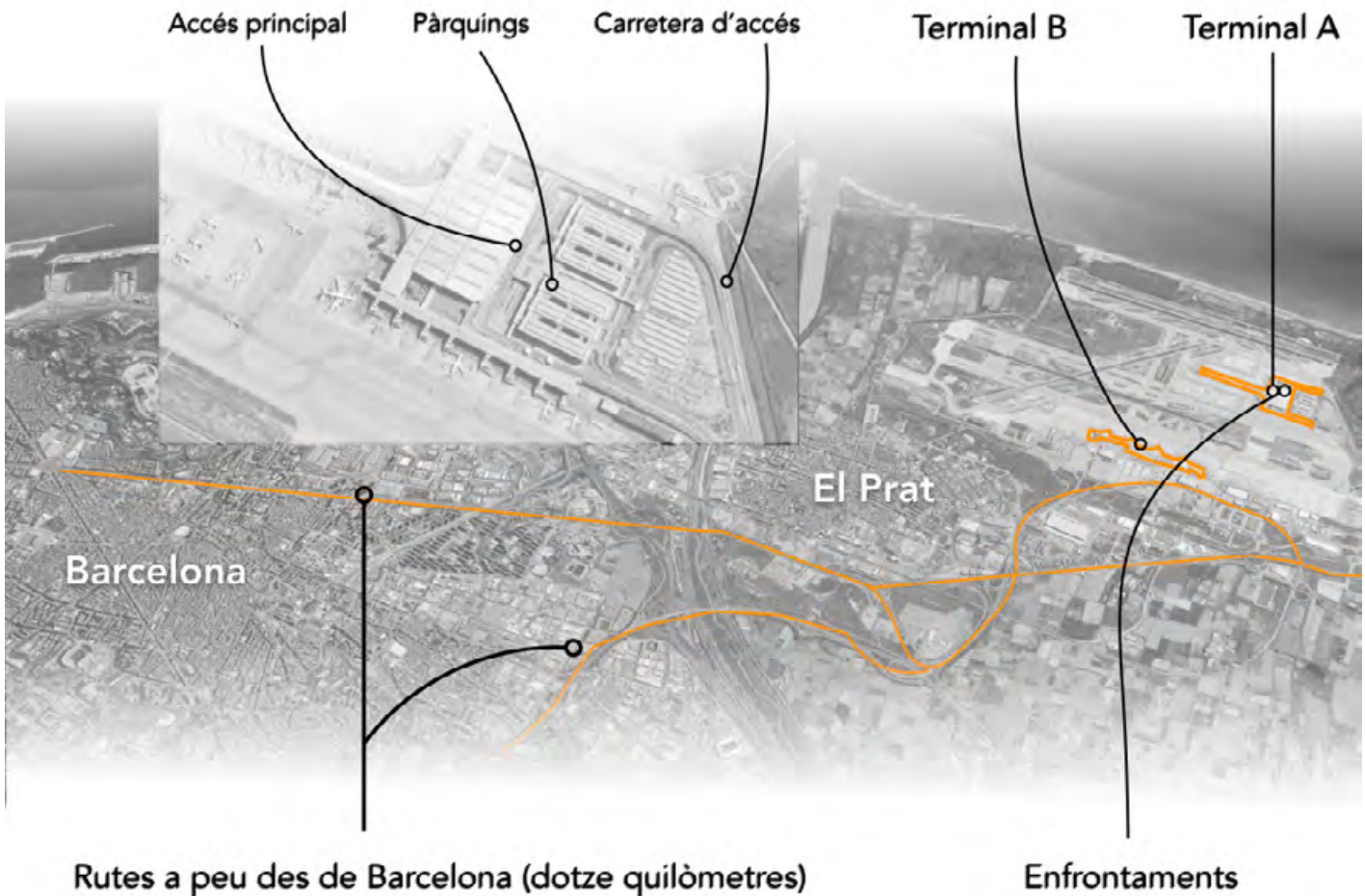
portant perquè el volum de la confrontació entre Catalunya i l'estat espanyol no tan sols no havia amainat d'ençà del 2017 sinó que fins i tot havia pujat d'intensitat. Amb tot, la reacció va ser inesperadament dura.

La sentència va ser comunicada el 14 d'octubre a primera hora del matí. Durant el cap de setmana els diaris de Madrid n'havien anat filtrant el contingut, pràctica habitual a Espanya, per més estranya i sorprenent que siga. Les penes, efectivament, eren dures, amb l'argument d'un delictes medieval, el de sedició, com a eix central de la condemna. En total sumaven prop de cent anys de presó per a nou dirigents polítics i socials. El vice-presi-

dent Oriol Junqueras rebia la pena més alta, de 13 anys. El Suprem condemnava també a 12 anys els consellers Jordi Turull, Raül Romeva i Dolors Bassa. Després de la de Junqueras, aquestes eren les penes més altes, perquè el tribunal també els considerava responsables, a més de sedició, de malversació de diners públics. En concret, el tribunal veia 'actuació sediciosa' en Romeva pel fet de cercar suport internacional a la causa de la independència; en Turull per haver presentat les urnes del referèndum del Primer d'Octubre; i en Bassa per haver obert les escoles com a centres de votació durant el referèndum d'autodeterminació. La barbaritat especial d'aquesta darrera

condemna era evident, perquè s'acusava la consellera de Treball de fets que en realitat corresponien a la d'Educació: l'havien identificada erròniament. En un altre país un error d'aquesta magnitud hauria servit per a anul·lar el judici.

La sentència va ser rebuda al carrer amb molta indignació. Especialment a Barcelona, on milers de persones es van anar concentrant al centre de la ciutat tot esperant la convocatòria d'un nou actor polític de nom sorprenent: Tsunami Democràtic. El Tsunami havia aparegut poques setmanes abans com a forma plataforma tecnològica innovadora que volia coordinar les reaccions a la sentència. La convocatòria

era per a ocupar l'aeroport internacional del Prat.

L'ocupació de l'aeroport, imitació o comprensió de les noves regles?

'Tothom a l'aeroport!', anunciaven de sobte petites pancartes que van aparèixer d'improvís entre els manifestants. I tal dit tal fet. Milers i milers de persones van adreçar-se a les instal·lacions d'un aeroport que és, segons les estadístiques actuals, el 29è amb més trànsit de passatgers del món.

La maniobra no era ben bé previsible i sí que era, en canvi, reclamada i esperada. Setmanes abans els manifestants d'Hong Kong havien ocupat també l'aeroport de la ciutat, el novè amb més

trànsit de passatgers del món, on originaren el caos i caputllaren la reivindicació democràtica a tot el planeta. En un món en què les imatges circulen a una gran velocitat, el col·lapse aeroportuari era una jugada guanyadora i efectivament els mitjans de tot el món varen tenir les imatges, els vídeos, les fotografies, que havien de situar Barcelona, els catalans, en el mapa de la revolta.

Però les autoritats catalanes i espanyoles hi van posar entrebancs. Quan milers de persones s'adreçaven cap a les boques de metro i ferrocarrils, es va decidir d'aturar la circulació, frenar els combois i apartar-los en estacions secundàries. Tanmateix, això no va evitar que moltíssima

gent optàs per arribar amb cotxe i amb altres mitjans fins a la terminal A, la més important. I molts més encara optaren per caminar els dotze quilòmetres que separen la ciutat de Barcelona de la instal·lació.

I a l'aeroport hi hagué una autèntica batalla campal, premonitòria d'allò que vindria després. La policia catalana i espanyola, sorprenentment actuant de manera conjunta, van blocar els accessos a la terminal, en un intent d'evitar-ne l'ocupació. El Tsunami va donar mostres d'imaginació imprimint i repartint milers de bitllets d'avió que els manifestants feien servir per a acreixar el caos i desorientar els policies. A mesura que passaven les hores, la tensió

anava creixent i finalment manifestants i policies es van enfrontar. Sorprenentment, les dures càrregues de la policia aquesta vegada van tenir resposta i va començar a quedar clar que allò no seria el Primer d'Octubre, quan en un exercici extraordinari de desobediència civil la gent havia votat i havia defensat les urnes, però sense cap resposta violenta. Ara la sentència ho havia canviat tot, com es va anar veient en les hores següents.

La batalla d'Urquinaona i les Marxes per la Llibertat, els models antagònics es posen d'acord

Durant els nou anys de creixement del moviment en favor de la independència de

Catalunya, les enormes mobilitzacions que s'havien fet s'havien caracteritzat sempre per un ordre i una disciplina remarcables. I d'això se'n feia gala. Manifestacions tan imponents com la Via Catalana acabaven sense ni un sol paper a terra i sense originar ni una sola confrontació. Fins i tot després de l'aplicació del 155 i les detencions dels dirigents polítics catalans, les manifestacions havien continuat essent extremadament pacífiques i els grupets que volien elevar el nivell de la confrontació eren apartats i controlats sovint pels manifestants. La publicació de la sentència va posar fi a aquesta actitud i la vella

discussió va restar aparca-da. Durant cinc dies, entre l'ocupació de l'aeroport i allò que acabà anomenant-se la batalla d'Urquinaona, Barcelona i bona part de Catalunya van cremar literalment, amb nits d'una violència extraordinària.

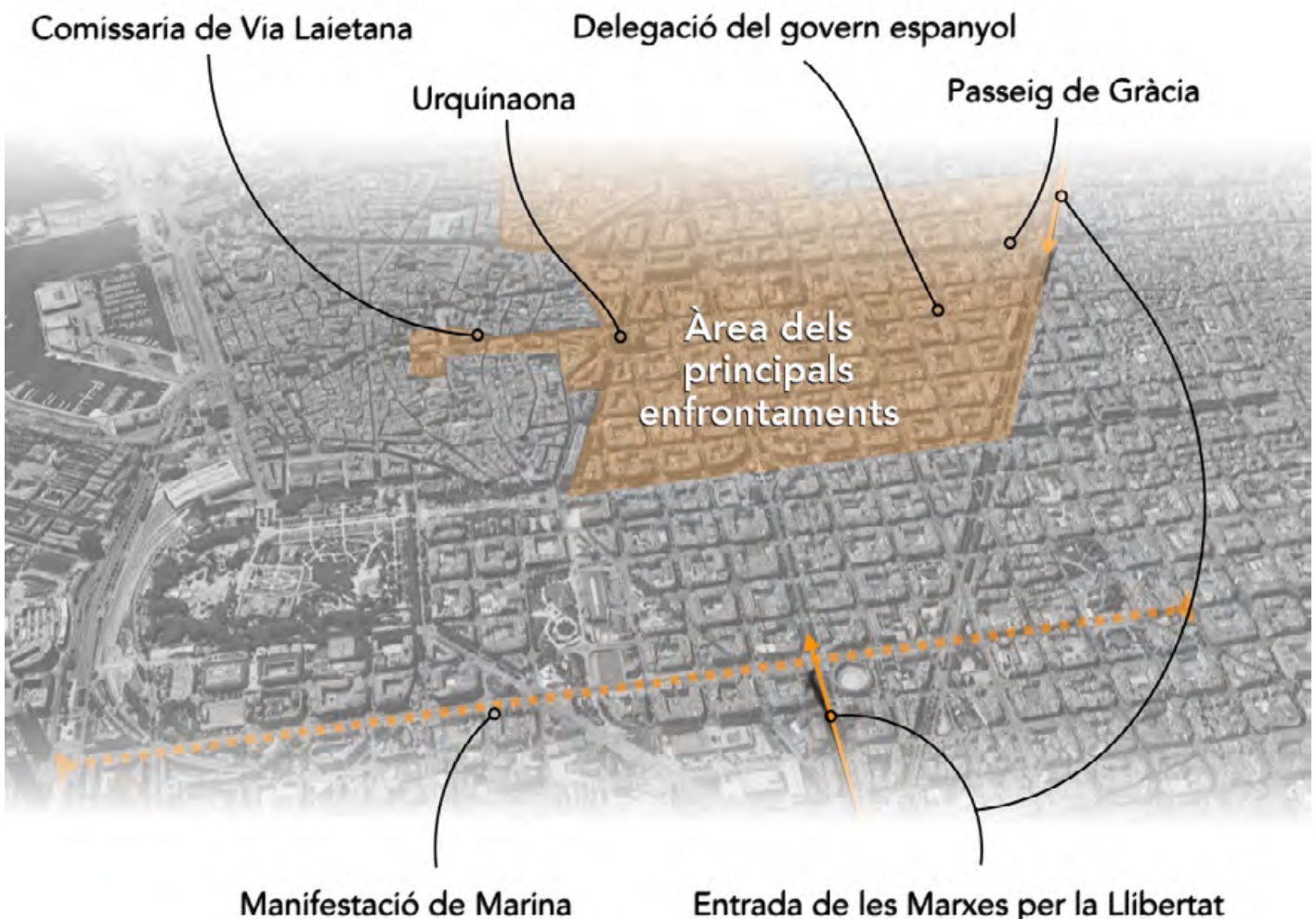
De la policia, s'esperava que actuaria sense límits. Ho va fer. Fins i tot disparant a tort i a dret pilotes de goma, prohibides pel Parlament de Catalunya. En canvi, no s'esperava ningú la contundència dels manifestants que van derrotar militarment –si es pot dir així– els cossos de seguretat. Durant sis nits llarguíssimes les batalles al carrer van ser constants. Fins

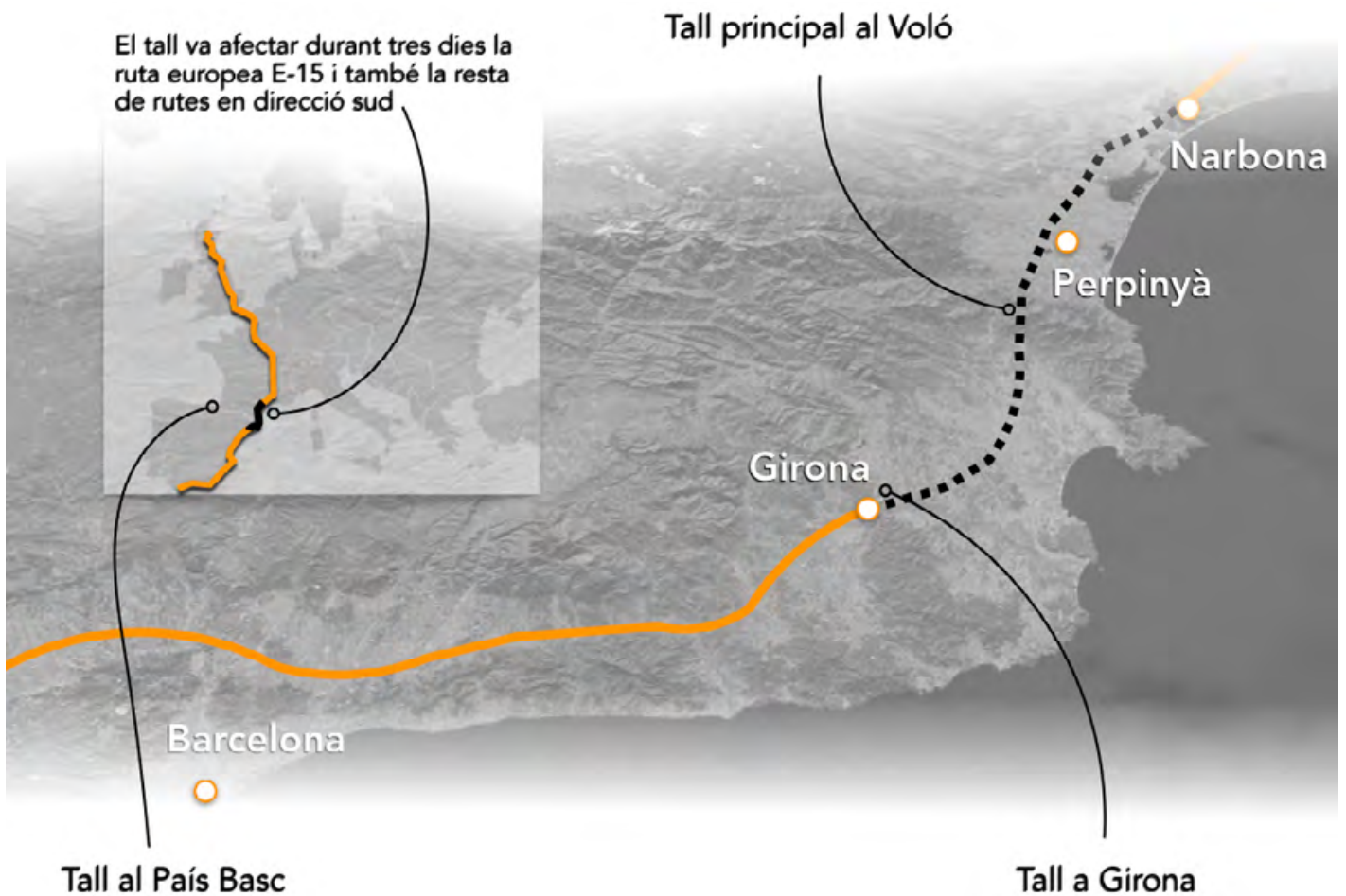
que dissabte de matinada, després d'un cara a cara entre manifestants i policies que va durar hores a la plaça d'Urquinaona, de sobte la policia es va retirar del centre de la ciutat. Impotent.

La batalla d'Urquinaona va ser una explosió de violència que vinculava, també, els fets de Barcelona amb la revol-ta global de la tardor. Perquè a tot arreu hi ha hagut violència, una reacció lògica a la pèrdua de confiança en els canals tradicionals de la política, els parlaments, els governs i molt especialment els partits polítics.

En el cas català, aquesta violència es va combinar amb mostres imponents d'allò que

havia estat la mobilització tradicional fins aleshores. El 26 d'octubre centenars de milers de manifestants van tornar a ocupar una de les artèries més llargues de Barcelona, el carrer de la Marina, de la Sagrada Família fins a mar. Això passava dotze dies després de comunicar-se la sentència. Però abans, menys de quaranta-vuit hores després de saber-se la sentència, milers de persones s'havien posat a caminar des de diversos punts de la geografia del Principat per fer les Marxes per la Llibertat, unes marxes que farien una entrada apoteòsica a Barcelona, col·lapsant les principals autopistes d'accés, el 18 d'octubre, coin-

cidint i complementant-se amb els enfrontaments més durs entre la policia i els manifestants.

Un tall a la frontera, un avís a Europa

Abans d'acabar-se l'any, el Tsunami Democràtic encara havia de convocar dues noves mobilitzacions de gran impacte: les protestes del 18 de desembre durant el partit de futbol entre el FC Barcelona i el Reial Madrid i, sobretot, el tall de l'autopista AP-7, una proposta llargament reivindicada per amplis sectors de l'independentisme.

Com en totes les accions del Tsunami, la sorpresa va ser un factor clau. S'havia anunciat una acció, però no s'havia dit quina. Els ru-

mors, després de l'ocupació de l'aeroport, apuntaven a unes altres infraestructures, molt especialment a la AP-7. Tanmateix, ningú no s'imaginava que passaria com va passar.

Perquè l'acció no es va fer a la banda administrativament espanyola de Catalunya sinó a la banda de l'estat francès, una novetat que remarcava el paper de Catalunya Nord els darrers anys en defensa del sud i que causava un maldecap evident a Espanya, perquè no podia intervenir-hi. L'acció, a més, era espectacular perquè allà on només hi havia asfalt i carretera, en pocs minuts s'hi va instal·lar un escenari i una petita ciutat amb cuines, serveis sanitaris i tota mena d'equipaments.

En total, l'ocupació va durar dos dies i dues nits. La gendarmeria francesa, malgrat les pressions espanyoles perquè desallotgés l'espai de seguida, no ho va fer durant les primeres vint-i-quatre hores, en part per la reacció dels electes nord-catalans. Quan finalment el bloqueig va ser dissolt, la gent es va reagrupar, de primer a la Jonquera i després a Girona, on va mantenir el tall una nit més. Les autoritats franceses havien tallat l'accés a l'autopista des de Narbona i això havia causat un forat en una de les rutes més importants d'Europa. L'esforç de desviar la ruta cap al País Basc va topat, a més, amb el bloqueig pels bascs de la

frontera a Irun, també seguint la crida del Tsunami

L'acció va ser un avís d'allò que pot arribar a passar i la confirmació que l'entrenament de la població en tàctiques més dures de lluita contra la repressió va fer efecte. Tan sols un any abans, el 21 de desembre de 2018, la visita de Pedro Sánchez a Barcelona havia originat enfrontaments entre manifestants que pretenien fer accions contundents i manifestants que els ho impediaven i que deien que una persona encaputxada no els representava. Un any després aquesta controvèrsia s'havia superat completament, després d'una tardor catalana que havia posat el Principat al mapa de les revoltes globals. ■

Xile: una revolta per a posar fi a l'herència constitucional de Pinochet

El cinquè capítol de l'Atles de les Revoltes del 2019 analitza com el conflicte xilè ha escalat del preu del metro a la reforma de la constitució

EFE

VICENT PARTAL

El govern xilè de Sebastián Piñera va anunciar el 6 d'octubre un augment de 30 pesos en el preu del bitllet del transport. Poc es pensava que aquell anunci, que afectava especialment el metro de la capital, Santiago, desencadenaria les més grans protestes des del final de la dictadura i acabaria obrint pas al canvi de la constitució

del país, vigent, de fet, des del temps de Pinochet.

Els primers a mobilitzar-se després d'aquest anunci van ser els estudiants, que el dilluns 14 d'octubre van organitzar l'anomenada 'evasió massiva' al metro de Santiago. Durant uns quants dies, es van negar a pagar el bitllet i saltaven els torniquets per accedir als trens. El govern va respondre-hi amb un desplegament massiu de Carrabiners, la

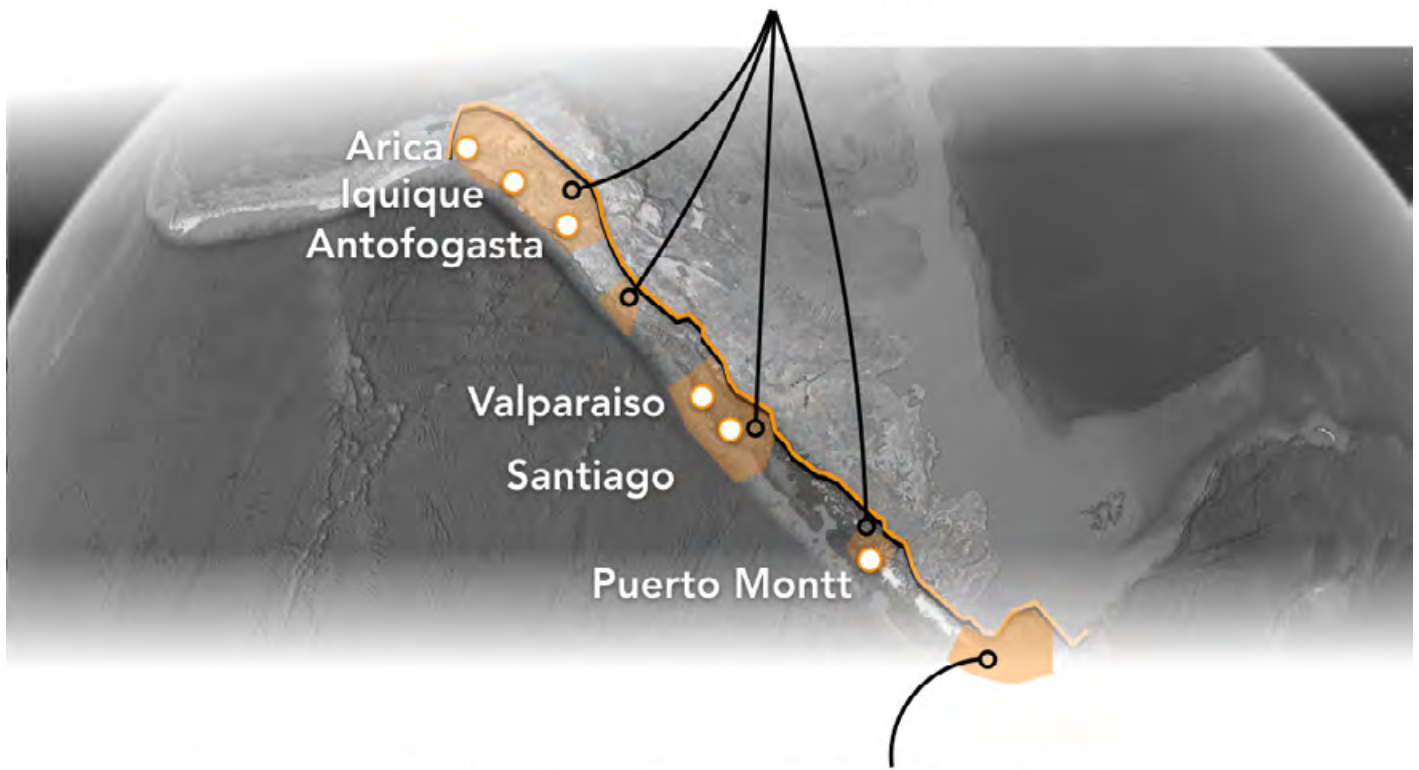

Els primers enfrontaments van tenir lloc en diverses estacions de metro de la capital

policia militaritzada del país.

Els primers enfrontaments van tenir lloc en diverses estacions de metro de la capital, però la situació es va convertir en un enfrontament directe entre la policia i els manifestants aquell divendres a la tarda i va seguir tot el cap de setmana. A Santiago van cremar edificis, autobusos i estacions de metro, es van multiplicar les barricades i les protestes es van estendre de seguida a altres

Principals zones on es proclama l'estat d'emergència i el toc de queda

Àrea on es proclama l'estat d'emergència però no el toc de queda

parts de país, particularment a les ciutats de Concepción i Valparaíso.

L'error de l'estat d'emergència

La reacció de Piñera va ser un gran error. Va decretar l'estat d'emergència a la majoria de les grans ciutats del país. La mesura era especialment dolorosa perquè, d'acord amb la llei xilena, qui dirigeix els operatius en el cas de la declaració d'estat d'emergència és un general de l'exèrcit. La mesura, que va causar calfreds en un país encara traumatitzat per la dictadura militar de Pinochet, és consagrada a la constitució, que també preveu la possibilitat de proclamar un toc de queda entre les deu de la nit i les sis del matí, i així ho va decretar Piñera. Les dues mesures

van fer que molta gent girés els ulls cap a la vigència d'una constitució feta durant la dictadura i aprovada en un referèndum gens net. Per això, molts xilens van veure amb horror com els militars tornaven a ocupar el carrer, un fet inèdit des de la fi de la dictadura, el 1990.

El trauma i la indignació creats per aquestes actuacions de Piñera es van estendre durant el darrer trimestre de l'any, amb un degoteig constant de morts, que van arribar a vint-i-nou el 27 de desembre. Els més de 2.500 detinguts i una xifra de ferits indeterminada però molt alta van afegir més tensió encara a una situació que, finalment, va empènyer a canviar la constitució, per un mecanisme que encara s'ha d'anunciar. Piñera ha hagut

La pujada del preu del transport ha estat el detonant que ha fet esclatar el descontentament profund de la ciutadania

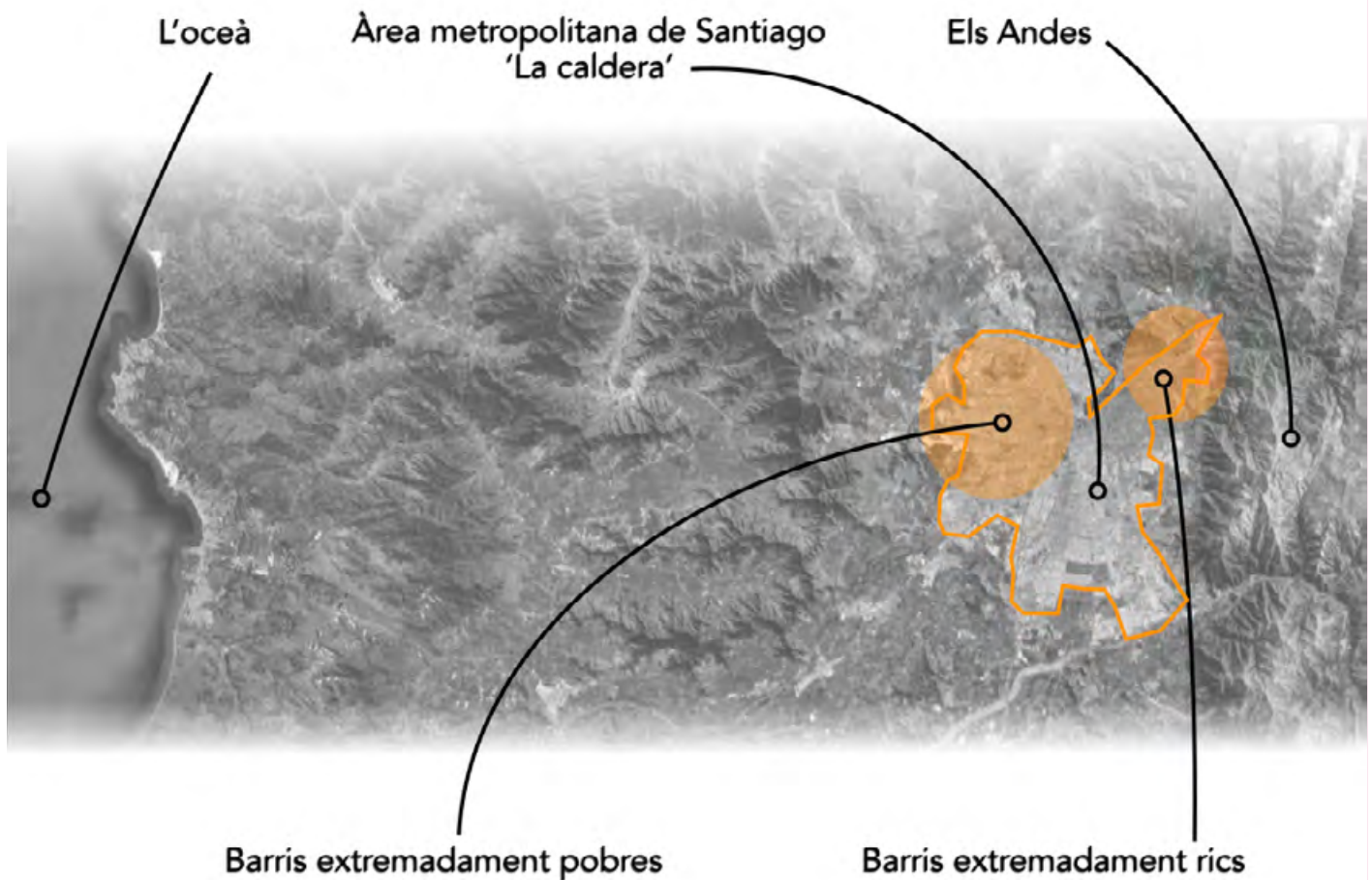
de cedir davant un moviment que ha paralytitzat del tot el país i que ha posat sobre la taula alguns dels tabús més grans de la història contemporània de Xile.

La pujada del preu del transport ha estat el detonant que ha fet esclatar el descontentament profund de la ciutadania. No tan sols per les formes autoritàries que consagra la constitució, sinó també pels problemes econòmics que se'n deriven.

Una economia profundament desigual

Amb una inflació del 2% anual, una taxa de pobresa del 8,6% i un creixement que esperava arribar enguany al 2,5% del PIB, un dels més alts d'una regió en crisi, el model de Xile, aparentment, causa enveja a l'Amèrica Llatina,

però en realitat les seues desigualtats són extremes.

El president de la República, Piñeira, és gairebé una caricatura de les elits del país: fill d'un ambaixador, nebot del president de la conferència episcopal i estudiant dels millors col·legis de Xile, a Brussel·les i a Harvard. Va treballar com a economista en diverses institucions internacionals abans de fer una fortuna en els negocis a final de la dècada de 1970, uns anys després que Pinochet establís la dictadura militar. El 2017, la seva fortuna s'estimava en 2.700 milions de dòlars (2.400 milions d'euros). No és difícil que els manifestants l'identifiquen amb tot allò que volen combatre: la desigualtat i la corrupció.

Si bé l'ingrés per capita de Xile, de més de 20.000 dòlars (17.920 euros), és el més alt de l'Amèrica Llatina, el país ocupa el lloc 113 de 128 (segons l'ONU) al rànquing de països amb la distribució d'inversió més baixa. Cinc famílies, cinc, controlen una quarta part del PIB de Xile i la seua influència és cada vegada més alta.

Per contra, el sistema de pensions és força criticat. Es va instaurar durant l'època de Pinochet i s'emporta el 10% de tots els sous, però a canvi ofereix un sou inferior, gairebé sempre el mínim interprofessional, d'uns 400 dòlars (358 euros). L'educació i l'atenció mèdica, privatitzades, són molt cares i el resultat de tot plegat és que un de cada tres xilens no pot assumir el deute que contrau.

Xile sembla que ha arribat al punt en que es pot qüestionar la constitució i trencar amb l'arquitectura institucional heretada de Pinochet

Aquesta situació explica la reacció social que va seguir a la protesta contra les tarifes del metro i la reacció autoritària del govern.

Al cap i a la fi Xile sembla que ha arribat al punt en que es pot qüestionar la constitució i trencar amb l'arquitectura institucional heretada de Pinochet. Un referèndum els primers mesos de 2020 decidirà si la població vol reformar o no la constitució i si el resultat és positiu es començarà un procés per a crear-ne una de nova. Aconseguir això ha significat, però, una violència extrema i tres mesos llargs de confrontacions com no s'havien vist des de feia dècades. Confrontacions que han posat Xile en l'Atles de les revoltes que han sacsejat el món aquest 2019. **III**

Què commemorem el 2020?

JOAN JOSEP ISERN

Joan Josep Isern ens explica les efemèrides i commemoracions més destacades del 2020

L'any que estrenem avui es presenta generós en aniversaris i commemoracions. D'una manera molt especial per als amants de la música i, dintre d'aquest segment, per als seguidors dels Beatles, perquè els dotze mesos vinents viurem una llarga relació d'efemèrides relacionades amb els quatre músics de Liverpool. Començarem recordant que farà seixanta anys de la primera actuació del grup a la sala The Cavern d'Hamburg; que el 3 de juliol farà cinquanta-cinc anys de la seva primera i única actuació a Barcelona; i que el 8 de desembre farà quaranta anys de l'assassinat de John Lennon a l'entrada de l'edifici Dakota de Nova York. Una mort que duia una càrrega addicional de crueltat: feia tres setmanes exactes que s'havia posat a la venda *Double Fantasy*, un disc ple de magnífiques cançons que apareixia després de cinc anys de silenci discogràfic de l'autor i que augurava el retorn a la palestra d'un Lennon carregat d'idees i projectes, inspirat, pletòric d'energies i amb més il·lusions que mai.

Hi ha més, però: encara que ja feia temps que els Beatles anaven donant pistes sobre la proximitat del seu final com a grup cohesionat, va ser al llarg de 1970 –és a dir, fa mig segle– que es van acumular prou indicis per a considerar que la banda ho deixava córrer definitivament: el mes de març, Ringo Starr va publicar *Sentimental Journey*, el seu primer disc en solitari, i darrere seu els altres tres membres varen seguir el mateix camí: McCartney, el debut de Paul, es va publicar a l'abril, *All things must pass*, de George Harrison, al novembre, i *John Lennon/Plastic Ono Band*, al desembre. Per si a algú li quedava cap dubte, el 10 d'abril Paul McCartney va anunciar oficialment el final dels Beatles i la prova va ser que un mes després, quan a Londres es va estrenar el documental *Let it be*, cap membre del grup hi va ser present.

Un any carregat de recordatoris musicals

Però no s'acaben aquí les efemèrides musicals que s'escampen amunt i avall del calendari del 2020. Aquest ge-

Jacint Verdaguer. WIKIMEDIA COMMONS

Els dotze mesos vinents viurem una llarga relació d'efemèrides relacionades amb els Beatles

ner farà seixanta anys que va obrir la porta a la plaça Reial de Barcelona la sala Jamboree, dedicada al jazz, i el dia 15 farà quinze anys de la mort de la soprano Victòria dels Àngels.

Entre el febrer i el març recordarem els vint-i-cinc anys de la mort de dos membres notoris de la cançó catalana: Guillem d'Efak, el 15 de febrer, i Ovidi Montllor, el 10 de març. El 6 de juliol farà trenta-cinc anys del mític concert de Lluís Llach al camp del Barça i el 26 del mateix mes es commemoraran quaranta-cinc anys d'aquelles 'dotze

El 10 de març farà vint-i-cinc anys de la mort d'Ovidi Montllor. ARXIU

hores de música i folia' amb què el primer Canet Rock va passar a la història musical de casa nostra.

El mes d'octubre ens portarà el record de dos grans músics que ens varen deixar el 1990; farà, doncs, trenta anys: Javier Patricio Pérez Álvarez, conegut com el Gato Pérez, el dia 18, i Xavier Cugat, el dia 27. El novembre de 1965, Núria Feliu i Tete Montoliu varen enregistrar el seu primer disc conjunt, mitja dotzena d'estàndards de jazz –començant per 'Tot és gris', una impagable versió de 'Misty' feta per Jaume Picas– que encara avui, cinquanta-cinc anys després, s'escolten amb plaer. Al costat de Picas cal esmentar també les versions i lletres escrites per a un munt d'intèrprets catalans que va fer Josep Maria Andreu, del qual el 27 de novembre commemorarem precisament els cent anys del seu naixement.

L'arquitecte Oriol Bohigas celebrarà noranta-cinc anys el 20 de desembre, el cantant Raimon, en actiu fins fa ben poc, en farà vuitanta el 2 de desembre, i pocs dies després, el 23 del ma-

Farà dos-cents anys, entre el 4 i el 9 d'abril de 1870, va tenir lloc a Gràcia la denominada Revolta de les Quintes

teix mes, farà seixanta-cinc anys de l'actuació de Louis Armstrong & His All Stars al Windsor Palace de Barcelona, una sala inaugurada el 1946 on, tres anys abans del concert d'Armstrong, havia actuat Maurice Chevalier i que, com es veurà més endavant en aquest mateix resum, va acollir també grans esdeveniments cinematogràfics.

Que el 2020 és un any eminentment musical ho demostra un altre aniversari sonat: els dos-cents cinquanta anys del naixement, a Bonn el 16 de desembre de 1770, d'un gegant: Ludwig van Beethoven.

Les Germanies, en Desvalls del Laberint d'Horta i la Revolta de les Quintes

Aquest 2020 farà cinc-cents anys del començament, al Regne de València i a les Illes

Balears, de la Revolta de les Germanies durant el regnat de Carles I. Un episodi de la nostra història que, aprofitant el pretext de l'aniversari, fóra bo que es divulgues a més públic del que fins ara n'està al cas.

El 10 de març farà dos-cents anys de la mort d'un home singular: Joan Antoni Desvalls i d'Ardena, científic, aristòcrata i humanista. Va ser un dels fundadors de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i en la seva finca d'esbarjo a Horta va fer construir un jardí d'estil neoclàssic molt influenciat per la mitologia grega i amb un laberint –amb aquest nom encara el coneixem avui– al centre. La seva sensibilitat artística unida a una àmplia cultura fan de Joan Antoni Desvalls un dels personatges més rellevants de final del segle XVIII i començament del XIX que, com en el cas de les Germanies, demana també a crits que algú es dediqui a estudiar a fons la seva trajectòria.

(I de passada –i posats a demanar coses a crits– potser fóra bo d'aprofitar l'avinentsa perquè l'Ajuntament de Barcelona, actual propie-

tari de la finca, es decidís a mantenir i restaurar a fons el Laberint d'Horta i el seu privilegiat entorn).

Farà dos-cents anys, entre el 4 i el 9 d'abril de 1870, va tenir lloc a Gràcia –un altre barri de Barcelona, aleshores vila independent– la denominada Revolta de les Quintes com a protesta per la crida del govern espanyol a reclutar obligatòriament mossos per servir a l'exèrcit. Encara avui es recorda l'heroisme dels graciencs, que els va costar una trentena de vides, i sobretot el protagonisme del campanar de la plaça d'Orient –abans plaça de Rius i Taulet i ara plaça de la Vila–, que va alertar la població de l'arribada dels militars que pretenien de fer efectiva l'ordre de Madrid. És la mítica campana de Gràcia, que va donar nom poc després a un setmanari republicà, satíric i anticlerical que es va publicar durant quasi setanta anys.

Prat de la Riba, mossèn Cinto, Francesc Layret i uns quants centenaris

El 29 de novembre es commemoraran cent cinquanta anys del naixement a Caste-

Enric Prat de la Riba. WIKIMEDIA COMMONS

El 17 de juny de 1895 – farà, doncs, cent vint-i-cinc anys – Jacint Verdaguer va començar a publicar la sèrie d'articles 'En defensa pròpia'

l'intercol de l'advocat i polític Enric Prat de la Riba, primer president de la Mancomunitat de Catalunya.

El 17 de juny de 1895 – farà, doncs, cent vint-i-cinc anys – Jacint Verdaguer va començar a publicar la sèrie d'articles 'En defensa pròpia', i el 30 de novembre farà cent anys exactes de l'assassinat de Francesc Layret, advocat laboralista i defensor dels drets dels treballadors.

Els pròxims dotze mesos commemorarem també el centenari del naixement d'uns quants personatges il·lustres: el cantant Jordi Barre i el poeta Antoni Cayrol, conegut amb el pseudònim de Jordi Pere Cerdà, originaris ambdós de Catalunya del Nord, l'editor i escriptor Miquel Arimany, el palindromista Ramon Giné, mossèn Josep Ballarín, Antoni M. Badia i Margarit, Josep Benet, Joan Perucho, Miquel Tarradell, Josep Pallach, Frederic-Pau Verrié, Manuel Cubeles, Antoni Ribera, Edmon Vallès, Carles Muñoz Espinalt, Ricard Pedrals, Joan Vilacasas i Manuel Valls Gorina.

Del president Companys a Josep Carner i la tancada d'intel·lectuals a Montserrat

El 15 d'octubre farà vuitanta anys de l'assassinat del president Lluís Companys, un aniversari les vergonyoses circumstàncies del qual cal que posem en evidència any rere any fins que l'estat espanyol reconegui la irregularitat de la seva detenció, la farsa del processament i l'execució que se'n va derivar i que rehabiliti amb tots els honors la seva memòria.

El 3 d'abril farà cinquanta anys del retorn fugaç de Josep Carner a Catalunya. El viatge va ser objecte d'una sorda controvèrsia entre els qui, sabedors que el poeta era un home envellit, malalt i amb les facultats molt minvades, volien que es respectés fins al final la seva voluntat de no tornar mentre Franco fos viu i els qui opinaven que abans de morir es mereixia (i calia) que tornés a trepitjar terra catalana. S'hi va estar fins al 20 de maig, acompanyat per la seva muller Émilie Noulet, i el relat d'aquells dies descriu un episodi força trist i no gaire edificant sobre el qual fóra bo que, aprofitant que el 2020 ha estat proclamat oficialment l'Any Carner, se'n parlés des de la distància que atorga el mig segle transcorregut. El 4 de juny, quinze dies després d'haver-se'n anat de Catalunya, Josep Carner es va morir a Brussel·les.

Aquell mateix 1970 va tenir lloc també la tancada d'intel·lectuals al monestir de Montserrat per protestar pels judicis de Burgos. Va durar del 12 al 14 de desembre.

Altres tafaneries i esdeveniments

Segurament algú recordarà el llargament temut 'efecte 2000', que havia de deixar tots els sistemes informàtics del planeta al caire del col·lapse i que finalment va passar completament desapercbut. De tot allò, avui en fa exactament vint anys.

El 8 de gener es commemoraran els trenta anys de la mort del poeta Jaime Gil de Biedma. L'1 de febrer farà vint-i-cinc anys de la mort de l'humorista i ninotaire

Fotograma del film 'Allò que el vent s'endugué'. IMDB

Jaume Perich i el dia 4, vint anys de la mort de l'actor Joan Capri.

El 3 de març de 1950 tots els telèfons de Barcelona van passar de tenir cinc xifres a sis. En la majoria dels casos la novetat es va resoldre afegint un 2 inicial al número de telèfon que l'abonat ja tenia assignat. Entre els mesos d'abril i maig del mateix any 1950 es va filmar a Tossa, Girona i s'Agaró el film *Pandora y el holandés errante*, dirigida per Albert Lewin, i interpretada per Ava Gardner, James Mason i, entre molts altres, un impagable Màrius Cabré en un paper de torero seductor que va generar una extensa i florida llegenda a l'increment de la qual no va ser gens aliè el fet que Frank Sinatra volés des de Las Vegas a la Costa Brava molt alarmat pel que deien que passava

El 3 de març de 1950 tots els telèfons de Barcelona varen passar de tenir cinc xifres a sis

al voltant de la seva eterna enamorada Ava Gardner. El film va passar sense pena ni glòria però les entreteles del rodatge mereixerien tres o quatre sessions monogràfiques i encara fariem curt.

El 15 de maig de 1995 –aviat farà, doncs, vint-i-cinc anys– Assumpció Maresma i Vicent Partal varen posar en marxa la Infopista, una pàgina informativa per internet que va ser el precedent històric, i pioner a casa nostra, del diari que avui coneixem amb el nom de VilaWeb.

El 5 de juny de 1990 es va inaugurar la Fundació Antoni Tàpies, i el 10 de juny de 1975 va obrir portes a Montjuïc la Fundació Joan Miró. Celebrem, doncs, trenta i quaranta-cinc anys, respectivament, del començament de dues entitats de notable relleu en el panorama artístic del país.

L'1 de juliol farà trenta anys del dia que Màrius Serra va rellevar Tísner en la publicació d'un encreuat diari en català a La Vanguardia. L'1 de setembre farà cinquanta anys de la inauguració a l'aeroport de Barcelona del gran mural ceràmic de Joan Miró i Llorens Artigas, i el 16 del mateix mes farà quinze anys que l'ICANN va aprovar el .cat com a domini d'internet de primer nivell.

El 17 de novembre de 1950 es va estrenar al cinema barceloní Windsor Palace *Lo que*

el viento se llevó. El film s'havia estrenat als USA el 1939, però la censura va endarrerir-ne l'arribada tant com va poder. Malgrat la inusual durada de la cinta –gairebé quatre hores– les aventures i desventures de Rhett Butler i Scarlet O'Hara van arrelar profundament en l'esperit de la gent de fa setanta anys i va arrasar a la taquilla: es va mantenir en cartell més de vuit mesos amb la sala plena la majoria dels dies.

Aquesta relació d'esdeveniments, que no té pretensions d'exhaustiva però sí de variada perquè la vida dona per a això i molt més, la tanquem amb una efemèride molt recent i engrescadora: els deu anys de la creació del diari Ara, que va arribar per primera vegada als quioscos el 28 de novembre de 2010. ■

